

ИОАННЫҢ БИЖЭЭНИ БУЯННЫГ МЕДЭЭ

Сөстүң кижиге болу бергени

1 ¹Хамыктын мурнунда Сөс турган. Сөс Бурган-биле кады турган болгаш Сөс Бурган болуп турган. ²Ол хамыктын мурнунда-ла Бурган-биле кады турган. ³Бүгү-ле бар чүве ол Сөстү дамчып чаяаттынган база бүгү-ле бар чүведен чүү-даа Ол чокка чаяаттынмаан. ⁴Чаяаттынган бүгү чүвеге Ол амыдыралдың үнер дөзү турган, а ол амыдырал кижиге төрөлгөтөнгө чырык апарган. ⁵Чырык караңгыда чырыдып турар, а караңгы чырыкты хөмө ап шыдаваан.

⁶Бурганның айбылап чорутканы Иоанн деп аттыг кижиге турган. ⁷Ол кижиге чырыктын херечизи болур дээш база шупту улус ону дамчыштыр бүзүрөзүн дээш чедип келген. ⁸Иоанн — чырык эвес турган, а чырыктын херечизи болур дээш келген кижиге турган.

⁹Ол Сөс — бо делегейге чедип келген ёзулуг чырык болган. Ол кижиге бүрүзүн чырыдып турар*. ¹⁰Ол чырык Ооң Бодун дамчыштыр чаяаттынган делегейге бар турда-ла, делегей Ону танываан. ¹¹Ол Бодунун албаты чонунга чедип келген, а олар Ону хүлээп албаан. ¹²Ону хүлээп алган база Ооң ады дээш бүзүрөөн бүгү улуска Бурганның ажы-төлү болур эргени Ол хайырлаан. ¹³Ол ажы-төл бойдустун чаяап каанындан-даа, кижилерниң хандыкшылындан-даа, эр кижиниң күзээшкининден-даа төрүттүнмээн, а Бурганның ажы-төлү болур. Бурган Боду — оларның Адазы-дыр. ¹⁴Демги Сөс Кижиге апаргаш, бистин аравыска чурттап турган. Бис Ооң өндүр улуг күжүн — алыс шын болгаш авырал-биле долдунган Адазының эр чаңгыс Оглуңун өндүр улуг күжүн көргөн бис. ¹⁵Иоанн Ооң дугайында херечи болуп, улуска мынчаар медеглээн: «Мээң соомдан чедип кээр ужурулуг Кижиге мени ажа бээр, чүгө дээрге Ол мээң төрүттүнерим мурнумда-ла бар

---

* ¹⁹Бо шүлүктүң өске уткасы: «Ол Сөс — бо делегейге келген кижиге бүрүзүн чырыдып турар чырык-тыр» — бооп чадавас.

турган-дыр. Мээң чугаалап турганым Кижиге ол-дур». ¹⁶Биске херек бүгү чүве Ында бар, шуптувус Ооң авыралын бажывыс ажыр четтирип келдивис. ¹⁷Бурган Бодунуң хоойлузун биске Моисейни дамчыштыр берген, а авырал биле алыс шын Иисус Христосту дамчыштыр келген болгай. ¹⁸Бурганны кым-даа, кажан-даа көрбөөн. Чүгле Адазы-биле үргүлчү кады турар эр чангыс Оглу — Бурган биске Адазын илереткен болгай.

Иоанн Медеглекчиниң херечилели

(Мф. 3:1-12; Мк. 1:2-8; Лк. 3:15-17)

¹⁹Иоанның херечилээни бо-дур.

Иерусалим чурттуг иудейлер Иоанндан: «Кым сен?» — деп айтыр-зын дээш, олче Бурганның бараалгачыларын база левиттерни чорудупканнар. ²⁰Иоанн дорт харыы бээринден ойталавайн, ажы-биле мынча дээн: «Мен Бурганның шилээн Христозу эвес мен». ²¹Олар оон: «Ынчаарга чогуу кым сен? Илия сен бе?» — деп айтырганнар. Ол: «Чок» — деп харыылаан. «Азы Бурганның аазааны медээчи* сен бе?» — деп айтырганнар. Иоанн: «Чок» — деп харыылаан. ²²Олар ынчан: «Кым сен? — деп түнелинде айтырганнар. — Бисти айбылап чорудупкан улуска чүү дээривисти чугаала. Бодуну кым мен дээр сен?» ²³Ол мынча деп харыылаан: «Мен — Исаия медээчинин чугаалааны дег: „Кургаг куруг ховуда алгырып турар кижинин: ‘Дээрги-Чаяакчының оруун дескилеп беринер!’“ — дээн кышкызы-дыр мен»^a. ²⁴⁻²⁵А фарисейлерниң айбычылары оон мынча деп айтырганнар: «Сен Бурганның шилээн Христозу-даа, Илия-даа, Бурганның аазааны медээчи-даа эвес болзунза, улусту чүге сугга суп турарың ол?» ²⁶Иоанн оларга: «Мен улусту сугга сугар мен, ынчалза-даа силерниң аранарда билбезинер бир Кижиге бар-дыр. ²⁷Ол мээң соомдан чедип кээр ужурлуг-даа болза, мен Ооң идиинин шидишкенин безин чежеринге төлөп чок амытан-дыр мен» — деп харыылаан.

²⁸Бо чугаа Иоанның улусту сугга сугар чери болур Иордан хемниң эриинде Вифания суурга болган. ²⁹Даартазында хүндүс Иоанн олче кел чыдар Иисусту көрүп кааш, мынча дээн: «Бо делегейниң улузунуң бачыдын чайладып аппаар Бурганның Хураганы бо-дур. ³⁰Оон

* ^{1:21} «Ыдыктыг хоойлунуң катаптаашкыны» деп номунга (18:18-19) Моисейниң бодунуң аазаан медээчизи дээни ол.

^a Ис. 40:3.

дугайында: „Мээң соомдан чедип кээр ужурлуг Кижиге мени ажа бээр, чүге дээрге Ол мээң төрүттүнерим мурнунда-ла бар турган-дыр“ — дээним демги Кижиге ол-дур. ³¹Мен Ол кымыл дээрзин билбес турдум, ынчалза-даа Израильге улус Христосту танып алзын дээш, улус-чонну сугга суп келген мен».

³²Оон Иоанн мынча деп херечилээн: «Дээрден көгө-буга дег бадып келгеш, Иисустуң кырынга артып калган Ыдыктыг Сүлдени көрдүм. ³³Мен Ол кымыл дээрзин билбес турдум, ынчалза-даа улус-чонну сугга суксун дээш, мени айбылаан Бурган мынча дээн: „Сүлде Олче бадып келгеш, Ооң кырынга артып каар кижиге көрзүңзе, улусту Ыдыктыг Сүлдеге сугар Кижиге ол болур эвеспе“. ³⁴Мен ону көргөн болгаш, „Ол — Бурганның Оглу-дур“ деп херечилеп тур мен».

Иисус Христостуң баштайгы өөреникчилери

³⁵Даартазында хүндүс Иоанн база катап бодунун ийи өөреникчизи-биле кады аңаа туруп-тур. ³⁶Эртип бар чыдар Иисусту көрүп кааш, Иоанн: «Бурганның Хураганы бо-дур!» — дээн. ³⁷Иоанның ол сөстөрүн дыңнааш, ооң ийи өөреникчизи Иисусту эдерип чоруп каан. ³⁸Иисус хая көрнүп келгеш, оларның Бодунуң соомдан чоруп олура-рын көрүп кааш: «Чүнү дилеп тур силер?» — деп айтырган. А олар: «Равви (ол дээрге „Башкы“ дээни ол), Силер кайда турар силер?» — деп айтырганнар. ³⁹«Бараалы че, көрүп аар силер» — деп, Ол харыылаан. А ынчан хүндүскүнүң дөрт шак үези турган чүве-дир. Олар эдерип баргаш, Иисустуң кайда турарын көрүп алгаш, хүннү бадыр Ооң чанынга турганнар.

⁴⁰Иисустуң дугайында Иоанның сөстөрүн дыңнааш, Ону эдерип чорупкан ийи кижинин бирээзи Симон Пётрнуң дунмазы Андрей болган. ⁴¹Андрей ол дораан бодунун акызы Симонну тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Бис Мессияны (Бурганның шилээн Христозун дээни ол) тып алдывыс». ⁴²Оон акызын Иисуска эккелген. Иисус олче көрүнгөш: «Иоанның оглу Симон-на-дыр сен. Ам Кифа деп адаттырар сен» — дээн. (Ол дээрге «Даш» азы грек дылда «Пётр» дээни ол.)

Иисустуң Филипп биле Нафанаилди кый дээни

⁴³Даартазында хүндүс Иисус Галилеяже чоруурун шиитпирлээн. Ол Филиппти тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Мени эдерип чорувут». ⁴⁴Филипп база-ла Вифсаидадан келген, Андрей биле Пётрнуң чаңгыс чер чурттуу кижиге чүве-дир. ⁴⁵Филипп, бодунуң ээлчээнде, Нафанаилди тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Моисейниң хоойлузу болгаш

медээчилерниң номнарында бижээн Кижини тып алдывыс. Ол болза Назарет чурттуг Иосифтин оглу Иисус болду».

⁴⁶ Ынчаарга Нафанаил мынча дээр болган: «Назареттен өөделиг чүве тыптыр деп бе ынчаш?» «Баргаш, бодуң көрүп көр даан» — деп, Филипп аңаа харыылаан. ⁴⁷ Олче кел чыдар Нафанаилди көрүп кааш, Иисус ооң дугайында мынча дээн: «Ынай-даа оп-меге чок, ылап-ла Израиль чонга хамааржыр кижини бо-дур». ⁴⁸ Нафанаил Аңаа: «Сен мени канчап билир сен?» — дээн. «Филипп сени кый дээр бетинде-ле, Мен сээн смоква деп чадаң ыяш адаанга турганыңны көрдүм» — деп, Иисус харыылаан. ⁴⁹ Нафанаил Аңаа мынчаар харыылаан: «Башкы! Силер — Бурганның Оглу болгаш Израильдин хааны-дыр силер!» ⁵⁰ «„Мен сээн смоква деп чадаң ыяш адаанга турганыңны көрдүм“ дээримге, Менээ бүзүрөп турарың ол бе? — деп, Иисус аңаа чугаалаан. — Оон-даа өндүр улуг херектерни көрө бээр сен». ⁵¹ Ол улаштыр мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: дээрниң аңгайып ажыттына бээрин база Бурганның төлээлериниң Кижини амытан Оглунче дүжүп баткаш, дедир өрү үнүп турарын көрүп каар силер».

Канага болган куда дою

2 ¹ Ийи хүн эрткенде*, Галилеяның Кана хоорайжыгажынга куда дою болган, а Иисустуң авазы аңаа киржи келген. ² Иисус биле Ооң өөреникчилери база ынаар чалаткан чүве-дир.

³ Арага төнө бээрге, авазы Иисуска: «Бо улустуң арагазы чок-тур» — дээн. ⁴ «Менээ база силерге ол кандыг хамаан чүвөл, авай? — деп, Иисус аңаа харыылаан. — Мээң үе-шагым ам-даа келбээн болгай». ⁵ Авазы арага кудукчуларыңга: «Ооң айыткан аайы-биле кылыңар» — дээн.

⁶ Иудейлерниң арыгланып чунар ёзулалын сагырыңга херек, бирээзи-ле сезенден чүс чээрби литр ишкит алды улуг даш доскаар аңаа турган чүве-дир. ⁷ Иисус арага кудукчуларыңга: «Доскаарларга сугдан долдур кудунар» — деп дужааган. Олар доскаарларның эриин ажыр долдурупканнар. ⁸ Оон Иисус оларга: «Ам ускулааш, куда доюнуң башкарыкчызыңга аппарып беринер» — дээн. Олар Ооң дужааган аайы-биле күүсеткеннер. ⁹ Арагаже хуулган сугну башкарыкчы амзап көргөн. А ол бо араганы кайыын эккелгенин билбес, ону чүгле суг ускан чалчалар билир турган. Ынчан ол башкарыкчы күдээни кый деп алгаш, ¹⁰ аңаа мынча дээн: «Шупту улус баштай эки арагазын

* ^{2:1} Бо сөстөрниң өске утказы: «Неделяның үшкү хүнүндө» — бооп чадавас.

кудар, а оон улус эзирий бээрге, багайын кудар болгай. А сен эки араганы мынчага дээр шыгжап турган-дыр сен».

¹¹ Иисус ынчалдыр Галилеяның Каназыңга кайгамчык бадыткалдарының баштайгызын кылгаш, оон-биле Бодунуң өндүр күчү-күжүн көргүскөн. Ынчангаш Ооң өөреникчилери Аңаа бүзүрөй бергеннер. ¹² Иисус ооң соонда авазы, дунмалары болгаш өөреникчилери-биле кады Капернаум хоорайже бадып келгеш, аңаа элээн каш хонганнар.

Бурганның өргээзин арыглааны

(Мф. 21:12-13; Мк. 11:15-17; Лк. 19:45-46)

¹³ Иудей хосталышкын байырлалының хүнү чоокшулап олурап боорга, Иисус Иерусалимче чорупкан. ¹⁴ Бурганның өргээзиниң хериминиң иштинде бода мал, хойлар болгаш көге-бугалар саткан улустуң база боттарының ажил-херээн кылган акша солукчуларының олураарын Ол көрүп каан. ¹⁵ Иисус ынчан хендирден кымчы өрүп алгаш, Бурганның өргээзинден садыг кылган хамык улусту база хойлар биле бода малды үндүр ойдадыпкаш, акша солукчуларының столдарын аңдара октап, акшазын тө чашканнапкан. ¹⁶ Көге-буга сатканнарга Иисус: «Оонарны моон ырадыңар! Мээң Адамның Бажының садыг-саарылга чери кылбанар!» — деп дужааган.

¹⁷ Ынчан Ооң өөреникчилери Бижилгеде мынча дээнин сактып келгеннер: «Сээң Бажыңыңга ынакшыл Мени от дег оя чирти берди»^а. ¹⁸ Ол өйдө иудейлер киржи берип, Иисуска мынчаар харыылааннар: «Ынчаар кылыр эргең барын Сен кандыг бадыткал демдээ-биле биске шынзыдар сен?» ¹⁹ «Бурганның бо өргээзин үрегдеп-бузуп канар, Мен ону үш хүн дургузунда тудуп-тургузуптар мен» — деп, Иисус оларга харыылаан. ²⁰ Ынчаарга иудейлер мынча дээннер: «Бурганның бо өргээзин дөртөн алды чыл дургузунда тудуп келди, а Сен ону үш-ле хүн дургузунда тудуп тургузуптар сен бе?!»

²¹ А Ол Бурганның өргээзи деп тура, Бодунуң мага-бодунуң дугайында чугаалаан чүве-дир. ²² Иисус өлүглерден катап дирлип келгенде, өөреникчилери Ооң бо сөстөрүн сактып келгеш, Ооң чугаалаан чүвезинге база Бижилгеде бүзүрөй бергеннер.

Иисус бүгү улусту өттүр билир

²³ Иисустуң Иерусалимге хосталышкын байырлалыңга тургаш, кылып турары кайгамчык чүүлдерин көргөш, дыка хөй улус Аңаа

^а Ыд. ыр. 68:10.

бүзүрей берген. ²⁴ Ынчалза-даа Иисус Боду улуска бүзүревейн барган, чүге дээрге оларның кандызын билир турган. ²⁵ Ол ышкаш кандыг-бир кижидугайында өске кижиниң Аңаа чугаалап бээрин Ол херег-левес болган. Кижиниң сеткилинде чүү барын Ол Боду билир турган.

3 ¹ Иудейлерниң даргаларының бирээзи болур, Никодим деп атыг, фарисейлер бөлүүнге хамааржыр кижидугайында турган. ² Ол кижидугайында бир-ле дүне Иисуска келгеш, Аңаа мынча дээн: «Башкы! Силерни Бурганның бисче чорутканы башкы деп билир бис. Чүге дээрге Бурганның дузазы чокта, кым-даа Силерниң кылып турарыңар дег кайгамчык чүүлдер кылып шыдавас».

³ Иисус аңаа: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: чүгле катап төрүттүнген* кижидугайында Бурганның Чагыргазын билип шыдаар» — деп харыылаан. ⁴ «Кырый берген кижидугайында канчап катап төрүттүнерил? — деп, Никодим Аңаа чугаалаан. — Таанда-ла ол иезиниң иштинче дедир киргеш, катап төрүттүнүп кээр бе?» ⁵ Иисус мынча деп харыылаан: «Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: чүгле суг болгаш Сүлдеден төрүттүнген кижидугайында Бурганның Чагыргазынче кирип шыдаар!» ⁶ Кижидугайында бойдустун чаяганы мага-боттун амыдыралын ада-иезинден алыр, а Сүлдеге башкарткан амыдыралды чүгле Бурганның Сүлдезинден алыр.

⁷ Мээң сеңээ: „Силер катап* төрүттүнер ужурлуг силер“ — дээнимни элдепсинип кайгава. ⁸ Хат** бодунуң туралаан черинге хадыыр. Сен ооң шимээнин дыннап турар сен, ынчалза-даа ооң кайыын келгенин база кайнаар барганын билбес сен. Сүлдеге башкарткан амыдыралдыг кижидугайында бүрүзү-биле база шак ындыг болур».

⁹ Никодим Оон: «Ол канчап ындыг болур чүвөл?» — деп айтырган.

¹⁰ «Сен, Израильдин башкызы эртип, ону канчап билбезиң ол? — деп, Иисус аңаа харыылаан. — ¹¹ Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: бис чүгле билир чүвевис дугайында чугаалап, көргөн чүвевис дугайында херечилеп турар бис, а силер бистиң херечилеливисти хүлээп алыр хөңнүңер чок-тур. ¹² Мен бо делегейнииниң дугайында силерге чугаалаарымга, Меңээ бүзүревейн тургаш, дээрнииниң дугайында силерге чугаалаарымга, канчап Меңээ бүзүрээр силер? ¹³ Дээрден дүжүп

* ^{3:3,7} Грек дылда «Катап төрүттүнген» болгаш «Өрүтен төрүттүнген» деп уткаларны чаңгыс ол сөс илередир.

** ^{3:8} Хат — грек дылда хат биле сүлде деп сөстөрни бижири дөмей болгаш, чаңгыс ол сөс ийи уткалыг болур.

келген* Кижидугайында амытан Оглундан өске кым-даа дээрже көдүрлүп үнмээн-не болгай. ¹⁴⁻¹⁵ Аңаа бүзүрөөн кижидугайында бүрүзү** мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, кургаг куруг ховуга Моисейниң чыланни өрү көдүргени дег, Кижидугайында амытан Оглу база шак ынчаар бедидир көдүртүр ужурлуг».

¹⁶ Оглунга бүзүрөөн кижидугайында бүрүзү өлбезин, харын мөңгө амыдыралдыг болзун дээш, Бурган Бодунуң эр чаңгыс Оглун берипкен. Ооң бо делегейниң улузунга ынакшылы ол хире болган-дыр. ¹⁷ Бурган Бодунуң Оглун бо делегейге айбылап чорударда, бо делегейни шиидер дээш эвес, харын Ону дамчыштыр бо делегейни камгалаар дээш, чоруткан болгай. ¹⁸ Бурганның Оглунга бүзүрээр кижидугайында шииттирбес, а бүзүревес кижидугайында — эрте дээр-ле шииттирип алган болур, чүге дээр-ге Бурганның эр чаңгыс Оглунуң адынга бүзүревейн барган-дыр. ¹⁹ Оларның шииттирер ужуру чүдел: бо делегейге чырык чедип кээр-ге, кижилер ол чырыкка көөрдө, карангыга артык ынак болганнар-дыр, чүге дээр-ге оларның үүлгеткен херектери бузуттуг-дур. ²⁰ Бузут үүлгедип турар кижидугайында бүрүзү чырыкты көөр хөңнү чок болур база ооң үүлгеткени бузуттуг херектер илерей бээрден корткаш, чырыктан десе бээр. ²¹ А алыс шынны аайы-биле чурттап чоруур кижидугайында ындыг эвес. Ооң ажил-херээ Бурганга чүлдежип турарын чырык көргүссүн дээш, ол чырыкче бар чыдар.

Иисус болгаш Иоанн Медеглекчи

²² Иисус ооң соонда өөреникчилери-биле кады Иудеяге чедип келген болгаш олар-биле кады аңаа элээн өйдө артып калгаш, улусту сугга суп турган. ²³ А Иоанн база-ла ол өйдө Салимнин чоогунда суу элбек Енон деп черге улусту сугга сугарын уламчылаан. Улус аңаа сөктүп кээп, а ол оларны сугга суп турган. ²⁴ (Иоанн ам-даа кара-базыңга суктурбаанда, ол бүгү болуп турган чүве-дир.)

²⁵ Бир-ле катап Иоанның өөреникчилери-биле бир иудейниң*** аразыңга бүзүрөөн кижини арыглаар ёзулал дугайында маргылдаа үнүп келген. ²⁶ Олар Иоаннга чедип келгеш, мынча дээннер: «Башкы, Иорданның ол чарыыңга кады турганыңар база Ооң дугайында херечилеп

* ^{3:13} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Дээрден дүжүп келген» деп сөстөргө «Дээрде амыдыраан» деп сөстөрни немээн.

** ^{3:14} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Кижидугайында бүрүзү» деп сөстөргө «Өлбезин» деп сөстөрни немээн.

*** ^{3:25} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Бир иудей» эвес, а «Чамдык иудейлер» деп бижээн.

чугаалааныңар Кижини сактыр-дыр силер бе? Ынчаарга Ол база улусту сугга суп тур, а хамык улус Олче сөктүп кээп туруп берди».

²⁷Иоанн мынча деп харыылаан: «Кижини чүглө дээрнин аңаа даан-дырып берген чүвезин кылып шыдаар. ²⁸„Мен Христос эвес-тир мен, ынчалза-даа Бурган мени Ону мурнай чоруткан“ — дээнимни боттарыңар бадыткап болур силер. ²⁹Душтук кыс — күдээ оолга хамаар-жыр. А күдээнин эжи оол ооң чанынга турар, ынчангаш күдээнин чугаазын дыңнааш, өөрүүр боор чүве. Меңээ база шак ындыг өөрүшкү ам-на келгени бо-дур. ³⁰Ол ам өзер ужурлуг, а мээң үүлөм — бичиилеп чидери-дир».

³¹Кым өрүтөн келгенил, Ол өске бүгү улустан өндүр улуг болур. А черден тыбылган кижини — боду чернини болур база черде дег кылдыр чугаалаар. Ынчалза-даа Кым дээрден кээрил, Ол өске бүгү улустан өндүр улуг. ³²Ол Бодунуң көргөн болгаш дыңнаан чүвезин херечилеп чугаалап турар, чүглө кым-даа Ооң херечилелин хүлээп албас-тыр. ³³А Ооң херечилээн сөстөрүн хүлээп алган кижини Бурганның алыс шынныын бадыткап турары ол. ³⁴Бурганның айбылап чоруткан Кижини Бурганның сөстөрүн чугаалаар, чүгө дээрге Бурган Аңаа Сүлдени хемчээл чогу-биле берип турар. ³⁵Бурган Ада Оглунга ханы ынак база бүгү чүвени Ооң холунга тыпсып берген-дир. ³⁶Оглунга бүзүрөөн кижини мөңгө амыдыралдыг болур. А Оглун тооп дыңнаваан кижини мөңгө амыдыралды көрбөс, харын Бурганның килени аңаа чедер.

Иисус болгаш Самария чурттуг херээжен

4 ¹Иисустуң, Иоаннга бодаарга, хөй өөреникчилер хаара тудуп база хөй улусту сугга суп турарын фарисейлер дыңнап каан. ²(Чогум Иисус Боду эвес, а Ооң өөреникчилери улусту сугга суп турган чүве-дир.) ³Ынча деп турарын дыңнааш, Иисус Иудеяны каггаш, дедир Галилеяже чорупкан. ⁴Ооң оруу Самариянын черин таварып эртер турган.

⁵Ынчангаш Иисус Самариянын Сихарь деп бичии хоорайынче чедер берген. Ол хоорайжыгаш шаг-шаанда Иаковтуң бодунуң оглу Иосифке берген ээлел черинден ырак эвесте турар чүве-дир. ⁶Ында Иаковтуң кудуу бар болган. Орукка могап-шылай берген Иисус кудук чанынга дыштанып олуруп алган. Хүн дүш чедип турган.

⁷Самария чурттуг бир херээжен суг узуп алыр дээш чедип кээп-тир. Иисус аңаа: «Суундан Меңээ берем» — дээн. ⁸Ооң өөреникчилери чем садып алыр дээш, хоорайжыгашче чорупкан турган. ⁹Самарий херээжен Аңаа: «Сен иудей хиренде, канчап самарий херээжен менден

ижер суг дилээриң ол?» — деп айтырган. (Чүгө дээрге иудейлер Самария чурттугларнын ажыглаар савазын ажыглавас* турган.) ¹⁰Иисус мынчаар харыылаан: «Сен Бурганның бээр хайыразын база Кым сенээ „Суундан Меңээ берем“ деп турарын билген болзунза, бодуң-на Оон дилей бээр ийик сен, а Ол сенээ дириг сугну бээр ийик».

¹¹Херээжен Аңаа мынча дээн: «Дээрги! Силерде суг узупку дег чүү-даа чок, а кудук ханы-дыр. Силерге ол дириг суг кайыын кээр деп? ¹²Бо кудуктуң суун боду, ажы-төлү болгаш мал-маганы ижип чораан база ону биске арттырып каан кижини — бистиң өгбевис Иаков болгай. Таанда-ла Силер канчап оон арта берген болдуңар?» ¹³Иисус мынчаар харыылаан: «Бо сугну ижер кижини дагын суксай бээр. ¹⁴А Мээң аңаа бээрим сугну ижер кижини кажан-даа суксавас. Мээң аңаа бээр суум ооң иштинге мөңгө амыдыралче агып баткан суг бажы болу бээр». ¹⁵«Дээрги, — деп, херээжен Аңаа чугаалаан. — Моон сонгаар кажан-даа суксавас база бээр суглап келбес апаар кылдыр, меңээ ол суунардан берип көрүнерем».

¹⁶Иисус аңаа: «Баргаш, ашаанны кый деп алгаш, боже чедип кел» — дээн. ¹⁷Херээжен Аңаа: «Ашак чок мен» — деп харыылаан. Иисус аңаа: «Ашаам чок деп, сен шынын чугааладың. ¹⁸Беш катап ашакка барган-дыр сен. А ам олуртуп алган кижини сээң ашаан эвес-тир. Сээң ол чугаан ылап шын болду» — дээн.

¹⁹Херээжен Аңаа мынча дээн: «Дээрги! Силерни медээчи дээрзин көрүп тур мен. ²⁰Бистиң ада-өгбевис бо дагга Бурганга тейлеп чораан, а иудейлер силер болза, тейлээр чер чүглө Иерусалимде дээрдир силер». ²¹Иисус аңаа мынча дээн: «Угбакым, Меңээ бүзүрөп көр, Бурган Адага бо дагга-даа, Иерусалимге-даа мөгейип тейлевейн баарыңар үе кел чыдар-дыр. ²²Силер, самарийжилер, чүү чүвөгө тейлеп чоруурунарны билбес-тир силер, а иудейлер бис чүү чүвөгө тейлеп чоруурувусту билир бис, чүгө дээрге камгалал иудейлерден кээр болгай. ²³Ынчалза-даа ёзулуг мөгейикчилерниң Бурган Адага сүлдө болгаш алыс шындан мөгейип тейлей бээри ындыг үе кел чыдар, мырынай-ла келгени бо-дур. Ылап-ла ындыг мөгейикчилерни Ада Бодунга дилеп чоруур. ²⁴Бурган дээрге Сүлдө-дир. Ынчангаш Аңаа мөгейип тейлээннер сүлдө болгаш алыс шындан мөгейип тейлээр ужурлуг».

²⁵Херээжен Аңаа мынча дээн: «Мессия (Ону Христос деп база адаар) бо делегейге кээр ужурлуг деп билир-ле мен. Ол чедип келгеш,

* ^{4,9} «Ажыглаар савазын ажыглавас» деп сөстөрниң өске утказы: «Харылзашпас» — бооп чадавас.

биске шупту чүвени тайылбырлап бээр». ²⁶ «Ол – Мен-дир мен, сээң-биле чугаалажып турар аан» – деп, Иисус харыылаан.

²⁷ Ол үеде Иисустун өөреникчилери Ону каапкан черинче ээп келгеш, Оон демги херээжен-биле чугаалажып турарын көргөш, кайгап калганнар. Ынчалза-даа кым-даа Иисустан Аңаа чүү херегин база Оон чүге ол херээжен-биле чугаалажып турарын айтырбаан. ²⁸ Ынчан самарий херээжен суглаар савазын каапкаш, хоорайжыгашче ээп келгеш, улуска мынча дээн: ²⁹ «Кудукче баргаш, кылган бүгү чүүлүмнү менээ чугаалап берген кижиге көрүп көрүнерем: Ол Христос эвес ирги бе?» ³⁰ Ынчангаш улус хоорайжыгаштан үнгөш, Иисусче чорупканнар.

³¹ Ол өйде өөреникчилери Иисустан: «Башкы, чемнениңер!» – деп дилеп турганнар. ³² А Ол: «Мээң аыш-чемим бар, силер оон дугайында билбес-тир силер» – деп харыылаан. ³³ Ынчаарга өөреникчилери аразында: «Өске-бир кижиге Аңаа чем эккеп берген эвес ирги бе?» – дишкен.

³⁴ Иисус оларга мынча дээн: «Мээң аыш-чемим болза, Мени айбылап чоруткан Адамны тооп дыннаары болгаш Оон Менээ дааскан ажыл-херээн эчизинге чедир кылыры болур. ³⁵ „Ам дөрт ай эртсе – дүжүт ажаар өй кээр“ – деп чугаалашпас ийик силер бе? А мен силерге чугаалап тур мен: карактарынарны хере көргөш, тараа шөлдөрүнче көрүнерден, олар кайы хире алдын-сарыг апарып, тараазы бышкандыр! ³⁶ Тараа ажаакчызы бодунуң шаңналын алып боорда, мөңгө амыдыралга херек дүжүттү база ап турар, ындыг болганда тараа чажыкчызы-даа, дүжүт ажаакчызы-даа денге өөрүүр апаар. ³⁷ Чүгө дээр-ге ол таварылгада: „Бирээзи тарыыр, өскези ажаар“ – деп үлегер сөс бадыткаттына бээр. ³⁸ Мен силерни боттарыңарның киржип ажилдаваан шөлүңерни ажаап алзын дээш чорудуп турарым бо – аңаа өске улус ажилдап каан, а силер оларның ажылының үре-түннелин кады үлежип турарыңар бо».

³⁹ «Кылган бүгү чүүлүмнү Ол менээ чугаалап берди» – деп бадыткаан самарий херээженниң чугаазының аайы-биле ол хоорайжыгаштан элээн хөй самарийжилер Иисуска бүзүрөй бергеннер. ⁴⁰ Самарийжилер Аңаа келгеш, олар-биле артып каарын Оон аажок дилээннер, ынчангаш Ол орта ийи хонган. ⁴¹ Иисустун чугаазының аайы-биле оон-даа хөй улус Аңаа бүзүрөй берген.

⁴² А демги херээженге олар мынча дээннер: «Бистиң бүзүрөй берген-нивис ам чүгле сээң чугааларыңдан келбээн. Бис ам Ону боттарывыс дыңнаан болгаш, Ол ылап-ла бо делегейниң улузунуң Камгалакчызы-дыр деп билдивис».

Хаанның дүжүмедиңиң оглун экирткени

⁴³ Ийи хонганда, Иисус Галилеяже чорупкан. ⁴⁴ Медээчи бодунун төрөөн чуртунга* алдар-хүндүлүг болбас дээрзин Ол Боду-ла чугаалап турган чүве-дир. ⁴⁵ Иисус Галилеяга чедип кээрге, ол чер чурттуглар Ону эвилең-ээлдек уткуп-хүлээп алганнар: олар Иерусалимге болган байырлалга барып чораан болгаш, Оон аңаа кылган кайгамчык чүүлдерин шуптузун көргөн чүве-дир.

⁴⁶ Иисус оон оон мурнунда сугну арагаже хуулдурупкан чери болур Галилеянын Каназынче дедир ээп келген. Капернаумга хаанның бир дүжүмеди турган, а оон оглу аарый берген болган. ⁴⁷ Иисустун Иудеядан Галилеяже ээп чанып келгенин дыңнааш, ол кижиге Аңаа чедип келгеш, «Өлүп чыдар оглумну экиртип бээри-биле Капернаумче бадып кээп көрүңер» деп Оон дилеп эгелээн. ⁴⁸ Иисус аңаа мынча дээн: «Бадыттал демдектери болгаш кайгамчык чүүлдерни көрбөөн шаанарда, силерниң кайыңар-даа бүзүрээр ийик бе!»

⁴⁹ Хаанның дүжүмеди: «Дээрги! Оглум өлбөй чыдырда, барып көрөөли!» – дээн. ⁵⁰ Иисус: «Чана бер че, оглуң дириг артар-дыр» – деп харыылаан. Ол кижиге Иисустун сөстөрүнө бүзүрээш, чоруй барган. ⁵¹ Орук ара ону чалчалары уткуп алгаш: «Оглуңар экирий берди» – дээннер. ⁵² «Каш шак үезинде оглум чүгээртеп эгеледи?» – деп, ол чалчаларыңдан айтырган. Олар аңаа: «Дүүн, дүштекинин бир шак үезинде оон эъдиниң изии намдай берди» – деп харыылаан. ⁵³ Иисустун аңаа: «Оглуң дириг артар-дыр» – дээн шагында оглу экирий берген дээрзин адазы билип каан. Ынчан ол боду база өг-бүлөзү бүрүнү-биле бүзүрөй бергеннер. ⁵⁴ Иудеядан Галилеяже ээп чанып келгеш, Иисустун кылган ийиги кайгамчык чүүлү ол болган.

Вифезде дээр эштир черге экирткени

5 ¹ Оон соонда иудей байырлал болган, Иисус ынчан Иерусалимче чорупкан. ² Иерусалимде Хой хаалгазының чанында еврей дылда Вифезда дээр эштир чер, а ында серилеп каан беш өдүг бар турган. ³⁻⁴ Оларда эндерик хөй аарыг: согур, аскак-бүскек, чартыктаан улус чыдар чүве-дир**. ⁵ Аңаа үжен сес чыл дургузунда чартыктап аарып

* 4:44 Төрөөн чурт – Иоанн мында Иудеяны ынча деп турары ол чадавас.

** 5:3-4 Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бар: «Олар сугнуң дойлурун манап чыдар турган. Чамдыкта Дээрги-Чаяакчының төлээзи бадып келгеш, сугну доюлдуруптарга, эштир черге мурнай кирген кижиге кандыг-даа аарыыңдан экирий бээр турган чүве-дир» – деп сөстөр эң бүзүрөлдиг грек сөзүглелдерде таварышпайн турар.

келген бир кижиге турган. ⁶ Иисус ол кижиниң чыдарын көргөш база ооң ынча үр үеде аарып келгенин билер болгаш: «Экиририн күзеп тур сен бе?» — деп айтырган.

⁷ Аарыг кижиге Аңаа мынчаар харыылаан: «Дээргим, суг чалгып дойлу бээрге, мени эштир черниң суунче суптар кижим чок күжүр-дүр мен. Сугга чедип чадап турумда-ла, өске кандыг-бир кижиге мени мурнай кире берген боор-дур». ⁸ Иисус аңаа: «Тургаш, дөжөөнни алгаш, кылаштап чорувут!» — дээн. ⁹ Оон аарыг кижиге ол дораан экирий берген болгаш дөжөөн алгаш, кылаштап чорупкан.

А ол амыр-дыш хүнүнде болган чүве-дир. ¹⁰ Ынчангаш иудейлер экирөөн кижиге мынча дээннер: «Бөгүн — амыр-дыш хүнү-дүр. Бистиң ыдыктыг хоойлуvus ёзугаар сен дөжөөн көдүрбес ужуруг сен!» ¹¹ Ол оларга: «Мени экиртип каан Кижиге менээ: „Дөжөөнни алгаш, кылаштап чорувут“ — дээн-не болгай» — деп харыылаан. ¹² Ол кижиге: «Сенээ „Дөжөөн алгаш, кылаштап чорувут“ дээн кижиге чогуу Кым чүвөл?» — деп айтырганнар. ¹³ Экирий берген кижиге Ол чогуу Кымыл дээрзин билбес болган, чүге дээрге Иисус ол дораан орта турган чон аразынче ажытталы берген чүве-дир.

¹⁴ Иисус оон соонда Бурганның өргээзинден демги кижини тып алгаш, аңаа мынча дээн: «Көрөм, сен ам кадык апардың. Сээң-биле оон-даа дора чүве болу бербезин дээш, моон соңгаар бачыт кылба». ¹⁵ Оон ол кижиге иудей чагырыкчыларга баргаш, ону экиртип каан кижиге Иисус-тур деп чугаалаан. ¹⁶ Ынчангаш иудейлер амыр-дыш хүнүнде ажыл кылганы дээш, Иисусту истеп сүрүп эгелзөөннер.

¹⁷ Ынчаарга Иисус оларга: «Мээң Адам үргүлчү ажылдаар-дыр, Мен база ынчаар кылыр ужуруг мен» — дээн чүве-дир. ¹⁸ Иудейлер ынчан Ону өлүрер органы улам кызымак дилей бергеннер. Чүге дээрге Ол чүгө амыр-дыш хүнүнүң хоойлузун хажыткан эвес, харын Бодун Бурганга денней көрүп, Бурганны «Мээң Адам» деп адаан болган.

Оглунуң эрге-чагыргазы

¹⁹ Ынчаар орта Иисус оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Адазы ажыл-херөөн канчаар кылганын көрбөөн шаанда, Оглу Бодунун өмүнээзинден чүнү-даа кылып шыдавас. Адазы чүнү кылырыл, Оглу база-ла ону кылыр. ²⁰ Чүгө дээрге Адазы Оглунга ынак база Бодунун кылып турар бүгү чүвезин Аңаа көргүзөр. Оон-даа артык ажыл-херектерни Ол Оглунга көргүзүп бээр, силер ынчан улам-на кайгап магадаар силер. ²¹ Адазының өлүглерни канчаар диргизип, оларга амы-тынны хайырлап турары дег, Оглу база-ла

күзөөн улузунга амы-тынны хайырлаар. ²² Оон туржук, Адазы кымны-даа шиитпейн турар, Ол шиидер бүгү эргени Оглунга дамчыдып берген. ²³ Бүгү улустун Адазын хүндүлөп көөрү дег, олар Оглун база хүндүлөп көрзүннер дээш, Оон ынчанганы ол-дур. Оглун хүндүлөп көрбөс кижиге Ону айбылап чоруткан Адазын база хүндүлөп көрбөйн турар-дыр.

²⁴ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң сөзүмнү дыңнап турар болгаш Мени айбылап чоруткан Адамга бүзүрээр кижиге бүрүзү мөңгө амыдыралды алыр база шииткелге онаашпас, харын өлүмден амыдыралче шилчий бергени ол болур. ²⁵ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: өлүглер Бурганның Оглунун үнүн дыңнап каар үе-шак кел чыдар, харын-даа ол хүн мырыңай-ла чедип келген-дир. Кымнар ол үннү дыңнаарыл, амыдыралче эглип кээр. ²⁶ Адазы Боду канчап амыдыралдын үнер дөзү болганыл, Оглун база Ол ынчалдыр амыдыралдын үнер дөзү кылып каан. ²⁷ Адазы ол ышкаш шиидер эргени база Оглунга хайырлаан, чүгө дээрге Оон Оглу — Кижиге амытан Оглу-дур.

²⁸ Ындыг боорга, элдепсинменер: чевеглерде чыдар бүгү улус Оон үнүн дыңнааш, чевеглерден туруп кээри үе-шактын келгени бо-дур. ²⁹ Ынчан буян кылып чорааннар амыдыралче ээп кээрлер, а бузутбак кылып чорааннар шииттирер дээш туруп кээрлер. ³⁰ Мен чүнү-даа Бодумнун эрге-чагыргам-биле кылып шыдавас мен. Мен канчаар дыңнап турар-дыр мен, ынчаар шиидер мен. Мээң шииткелим чөптүг шииткел болур, чүгө дээрге Мен Бодумнун күзел-соруумнун аайы-биле эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамның күзел-соруунун аайы-биле кылыр мен.

Иисустуң дугайында херечилел

³¹ Мен Бодумнун дугайымда Бодум херечилээр болзумза, Мээң сөстөрүм шынныг эвес. ³² Ынчалза-даа Мээң таламче херечилеп турар кижиге бар. Мээң дугайымда оон херечилеп турар чугаазы алыс шынныг дээрзин Мен билер мен. ³³ Силер Иоаннче улус чорударыңарга, ол алыс шынны херечиледи чоп. ³⁴ Ынчаарга кижилерниң херечилели Менээ херекчок-даа болза, камгалалды алзыннар дээш, силерге ол дугайында чугаалап турарым бо. ³⁵ Иоанн чырыдыр кыпкан чырыткы дег болган. Оон ол чугаалаан чүвези чырык дег болуп, хензиг-даа өйдө болза, силерге өөрүшкүнү хайырлаан.

³⁶ Ынчалза-даа Менде Иоанның бергенинден-даа артык күштүг херечилел бар. Мээң кылып чоруурум, Адамның кылзын дээш Менээ берген ажыл-херээ — Мени Оон айбылап чорутканының херечилели

ол-дур! ³⁷ Мени айбылап чоруткан Адам Боду Мээн дугайымда шак ынчаар херечилээн-дир. Силер Ооң үнүн кажан-даа дыннаваан, Ооң хевир-шырайын кажан-даа көрбээн силер. ³⁸ Силер Ооң сөзүн чүрөө-нерде шыгжавайн чоруур силер, чүгө дээрге Ооң айбылап чорутканы Меңээ бүзүревес-тир силер. ³⁹ Бижилгелер дузазы-биле мөңгө амыдыралды алырын бодааш, оларны хынамчалыг шинчилеп чоруур силер. А олар база-ла Мээн дугайымда херечилеп турар болгай. ⁴⁰ Ынчалза-даа Мээн дузам-биле амыдыралды алыр дээш, Меңээ чедип кээрин дөмей-ле күзевес-тир силер.

⁴¹ Кижилерден алдар-хүндү алыксаваас мен. ⁴² Ынчалза-даа силерни өттүр билер мен: силерде Бурганга ынакшыл чок! ⁴³ Мен силерге Адамның адындан чедип келдим, а силер Мени хүлээп албайн тур силер. А өске-бир кижиде бодунун-на адын тудуп чедип кээрге, силер ону хүлээп алыр-дыр силер! ⁴⁴ Бот-боттарыңардан алдар-хүндү дилээр, а кара чаңгыс Бургандан алдар-хүндү алыр дээш кыспас болганыңарда, канчап черле бүзүрей бээр силер?! ⁴⁵ Чок, Мени Адамның мурнунга силерни буруудадыр дээш келген деп бодаванар. Силерни Моисей буруудады бээр, а аңаа аажок идегеп чордуңар чоп. ⁴⁶ Моисейге ылап-ла бүзүрөп чораан болзуңарза, Меңээ база бүзүрей бээр ийик силер, чүгө дээрге ол Мээн дугайымда бижээн-не болгай. ⁴⁷ Силер, ооң бижээн чүвезинге бүзүревес улус, Мээн силерге чугаалаан чүвемге канчап бүзүрээр силер?»

Беш муң кижини тоттурганы

(Мф. 14:13-21; Мк. 6:30-44; Лк. 9:10-17)

6 ¹ Оон соонда Иисус Галилея азы өскээр адаары-биле Тивериада хөлдүн ол чарыынче чорупкан. ² Оон соондан эндерик хөй чон чоруп олурган, чүгө дээрге аарыг кижилерни экиртип тура, Ооң кылганы кайгамчык чүүлдерни улус көргөн чүве-дир. ³ Иисус даг кырынче үне бергеш, аңаа Бодунун өөреникчилери-биле кады олуруп алган. ⁴ Иудей хосталышкын байырлалы чоокшулап олурган. ⁵ Иисус эргий кайгаттыңаш, Бодунче эжен-эндерик чоннун кел чыдарын көрүп кааш, Филиппке мынча дээн: «Оларны чемгерипки дег хлебти кайыын садып алыр бис?» ⁶ Чүнү кылыр деп турарын Ол билер турган, ынчалза-даа Филиппти шенээр дээш, ынча дээн чүве-дир. ⁷ Филипп Аңаа: «Оларның кижиде бүрүзүңгө хензигни-даа бол бээр дизе, ийи чүс мөңгүн чоос-биле* безин хлеб сатса, четпейн баар-дыр» — деп

* ^{6:7} Ийи чүс мөңгүн чоос — сес айда ажылдап алыр ортумак шалыңга дең түн-дүр.

харыылаан. ⁸ Иисустун өөреникчилеринин бирээзи — Симон Пётрунун дунмазы Андрей Аңаа мынча дээн: ⁹ «Мында турар бир оолда беш арбай далганының хлеви болгаш ийи балыкчыгаш бар-дыр. Ынчалза-даа мынча хөй чонга ыя ол чүү боор деп?»

¹⁰ Иисус: «Улусту черге олуртуптуңар» — дээн. Ол кезек чер терең оът-сигенниг болган. А олургулапкан улус беш муң хире эр кижиде чүве-дир. ¹¹ Иисус хлебтерни алгаш, аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтиргеш: «Олурган улуска үленер» — дээш, өөреникчилеринге берипкен. Балыкты база-ла ынчанган. Кым чечени күзээнил, аңаа ол хирени берип турган. ¹² Улус тода бээрге, Иисус Бодунун өөреникчилеринге: «Чүү-даа черге калбазы-биле арткан кескиндилерни чыып алыңар» — дээн. ¹³ Өөреникчилер улус чемненген соонда беш арбай хлевинин арткан кескиндилерин чыгаш, он ийи аргаан хааржакты долдуруп алганнар.

¹⁴ Улус Иисустун кайы хире кайгамчык чүүл кылганын көргөш: «Бо делегейге кээр ужурлуг демги Медээчи ылап-ла бо-дур!» — дишкен. ¹⁵ А Иисус улустун чедип келгеш, Ону хенертен тудуп алгаш, күш-биле хаан кылып аар деп турарын билип кааш, база катап даг кырынче чааскаан чоруй барган.

Иисустун суг кырлап кылаштааны

(Мф. 14:22-27; Мк. 6:45-52)

¹⁶ Кежээ дүжүп кээрге, Ооң өөреникчилери хөл кыдыынче бадып келгеннер. ¹⁷ Оон хемеге олурупкаш, хөл кежилдир Капернаумче эжиндирип чорупканнар. Карангылай берген, а Иисус ам-даа келбээн, сураг барган. ¹⁸ Күштүг хат хадыырга, хөл хөлзеп чыткан. ¹⁹ Олар беш азы алды километр хире ырадыр эжиндире бергеш, хемеже хөлдү кырлап чоокшулап кел чыдар Иисусту көрүп кааннар. Өөреникчилер корга бергеннер. ²⁰ Иисус: «Мен-дир мен, кортпанар!» — дээн. ²¹ Олар Ону хемеге күзелдии-биле олуртуп алганнар, хемези ынчан оларнын эжиндирип бар чытканы эрикке ол дораан чеде берген.

Иисус — амыдыралды бээр хлеб

²² Даартазында хүн хөлдүн ындыы чарыыңга артып калган чон аңаа чүгле чаңгыс хеме турганын сактып келген. Иисустун хемеже өөреникчилери-биле кады олурбаанын база оларнын чүгле боттары эжиндирип чорупканын улус база билер турган. ²³ Ынчан Тивериададан элээн каш өске хеме Дээрги-Чаяакчының аыш-чем дээш, Бурганга өөрүп четтирип мөргүл кылганынын соонда, улустун хлеб чип олурган

черинче эжиндирип чеде берген. ²⁴Улус чүү боор ийик, Иисустуң-даа, Оон өөреникчилериниң-даа ында чогуун көрүп кааш, хемелеринге дедир олургулапкаш, Ону дилеп, Капернаумче эжиндирип чорупкан.

²⁵Иисусту хөлдүң ол чарыындан тып алгаш, Оон: «Башкы, Силер кажан бээр чедип келдинер?» — деп айтырганнар. ²⁶Иисус оларга мынчаар харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силер Мени бадыткал демдектерин көрүп, билгеш эвес, а тоттур хлеб чиген болгаш, дилеп турарыңар ол-дур! ²⁷Эстип-хайлы бээр аыш-чем дээш сагышсыравайн, мөңгө амыдыралды берип шыдаар аыш-чем алыр дээш, кызып-кылайыңар. Ол чемни силерге Кижиге амытан Оглу бээр, чүгө дээрге Ону Бурган Ада Боду демдөктөөн-дир». ²⁸Олар Оон: «Бистиң ажил-херээвис Бурганга таарымчалыг болзун дизивиссе, чүнү кылыр ужурлуг бис?» — деп айтырганнар. ²⁹Иисус: «Силерниң Бурган дээш кылыр ажил-херээнер дээрге-ле, Ооң айбылап чорутканы Кижиге бүзүрөөри ол-дур» — деп харыылаан.

³⁰Ынча дээрге, олар: «Ону көргөш, Силерге бүзүрөй бээревис хире кандыг бадыткал демдөөн биске көргүзөр силер? Чүнү кылыр силер? — деп айтырганнар. — ³¹Бистиң ада-өгбевис ээн кургаг ховуга манна деп чемни чип турган болгай. Бижилгеде ол дугайында: „Оларга чем кылдыр дээрден хлебти Ол берген“^a — деп бижээн-дир». ³²Иисус мынчаар харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерге дээрден хлебти Моисей эвес, а Мээң Адам берип турган, алыс шын хлебти дээрден Ол ам-даа берип турар. ³³Чүгө дээрге, Кым дээрден дүжүп келгеш, бо делегейге амыдыралды хайырлаарыл, Бурганнын хлеви Ол болур».

³⁴Ынчан Аңаа мынча дээннер: «Дээргивис, биске ыңдыг хлебти үргүлчү берип турунарам». ³⁵Иисус оларга мынча дээн: «Мен дээрге амыдыралды бээр хлеб-тир мен. Мени сурап кээр кижиге кажан-даа аштавас база Меңээ бүзүрөөн кижиге кажан-даа суксавас. ³⁶Ынчалза-даа Мээң силерге чугаалап турганым дег, силер көргөн-даа болзунарза, бүзүревес-тир силер! ³⁷Адамнын Меңээ берген бүгү чүвези Меңээ чедип кээр база Меңээ чедип келген кижини черле үндүр сывырбас мен. ³⁸Чүгө дээрге Мен, дээрден дүжүп кээрге, Бодунун күзел-соруунун аайы-биле кылыр дээш эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамнын күзел-соруун күүседир дээш келген мен. ³⁹Мени айбылап чоруткан Адамнын күзел-соруу мындыг: Ооң Меңээ берген чүвезинден чүнү-даа өлүрүп-чидирбези, харын оларны сөөлгү хүнде амыдыралче катап

^a Ыд. ыр. 77:24.

диргизери. ⁴⁰Мээң Адамнын күзел-соруу — Оглун көрүп турар база Оглунга бүзүрөөн кижиге бүзүңгө мөңгө амыдыралды бээри. Мен оон ол кижини сөөлгү хүнде катап диргизиптер мен».

⁴¹Иисустуң: «Мен дээрге дээрден дүжүп келген хлеб-тир мен» — деп чугаалааны дээш, иудейлер Аңаа хорадап, хыйланы бергеннер. ⁴²Олар мынча дээннер: «Ол дээрге Иосифтин оглу Иисус эвес чүвө бе? Бис Ооң адазын-даа, авазын-даа билир-дир бис. Канчап черле Ол: „Мен дээрден дүжүп келдим“ — дээрил?» ⁴³Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Хорадап, хыйланырын соксадыңар. ⁴⁴Мени айбылап чоруткан Адам ол кижини хаара тутпас чүвө болза, кым-даа Менче чедип кээп шыдавас, Мен оон ону сөөлгү хүнде катап диргизер мен. ⁴⁵Медээчилерниң номнарында мынчаар бижээн: „Оларнын шуптузун Бурган өөредип каар“^a. Адамны дыңнааш, Оон өөренип алган бүгү улус Меңээ чедип кээр. ⁴⁶Ынчалза-даа олар Аданы көргөн дээни ол эвес-тир. Чүгле Бургандан келген Кижиге, чүгле Ол чааскаан, Аданы көргөн. ⁴⁷Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бүзүрөй берген кижиге мөңгө амыдыралдыг болганы ол. ⁴⁸Мен дээрге амыдыралды бээр хлеб-тир мен. ⁴⁹Силерниң ада-өгбөнер ээн кургаг ховуга манна дээр чем чип турдулар, ынчалза-даа өлгүлей бердилер. ⁵⁰А дээрден дүжүп кээр хлеб ыңдыг эвес: ону чиген кижиге кажан-даа өлбөс. ⁵¹Мен дээрге дээрден дүжүп келген, дириг хлеб-тир мен. Ол хлебти чиген кижиге мөңгө амыдыралды алыр. Мээң аңаа бээрим хлеб дээрге-ле Мээң мага-бодум ол-дур. Мен ону бо делегейниң улузу амыдыразын дээш, берип турар мен».

⁵²Ынчан иудейлер аразында изигленип маргыжа берген: «Ол кижиге канчап бисти чизин дээш, бодунун мага-бодун берип шыдаар чүвөл?» ⁵³Иисус мынчаар харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бир эвес Кижиге амытан Оглунун мага-бодун чивес база Ооң ханын ишпес болзунарза, бодунарда амыдырал чок болур. ⁵⁴Мээң мага-бодумну чиир база Мээң ханымны ижер кижиге мөңгө амыдыралдыг болур, оон Мен ону сөөлгү хүнде катап диргизиптер мен. ⁵⁵Мээң мага-бодум — ёзулуг чем, а Мээң ханым — ёзулуг суксун болур. ⁵⁶Мээң мага-бодумну чиир болгаш Мээң ханымны ижер кижиге Менде бар болуп, амыдыраар, Мен база ооң бодунда бар болур мен. ⁵⁷Мени

* ^{6:47} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Бүзүрөй берген кижиге» деп сөстөргө «Меңээ» деп сөстү немээн.

^a Ис. 54:13.

айбылап чоруткан дириг Адамның ачызында Мээң амыдырап чоруурум дег, Мени чиир кижги база-ла Мээң ачымда амыдыраар. ⁵⁸Дээрден дүжүп келген хлеб ындыг боор-дур. Ол силерниң ада-өгбөнерниң чип турган манназы дег эвес болур — олар өлүп калгылаан ийик чоп. А бо хлебти чиир кижги мөңгө амыдыралдыг болур».

⁵⁹Иисус ону Капернаумнун синагогазынга өөредиг берип тургаш, чугаалаан чүве-дир.

Өөреникчилериниң Иисусту кагганы

⁶⁰Ооң өөреникчилериниң элээн хөйү ону дыңнааш, химиренчи берген: «Кандыг кончуг берге өөредиг боор! Кым ону дыңнап шыдаарыл?» ⁶¹Иисус Бодунун өөреникчилериниң Ооң сөстөринге таарзынмайн турарын билир болгаш: «Силерни ол чайгылдырып тур бе? — деп айтырган. — ⁶²А бир эвес Кижги амытан Оглунун оон мурнунда турган черинче көдүрлүп үнүп бар чыдарын көрүп кагзынарза, чүү болурул че? ⁶³Амыдыралды чүгле Сүлде бээр, а кижиниң күжү ынай-даа ажыглаттынмайн турар. Мээң силерге чугаалаан сөстөрим — амыдыралды бээр Сүлде ол-дур. ⁶⁴Ынчалза-даа араңарда бүзүревес улус база бар-дыр». Иисус эгезинден тура-ла кымның Анаа бүзүревезин база кымның Ону садыптарын билир турган. ⁶⁵Оон мынча дээн: «Мээң Адам анаа ындыг арга бербес чүве болза, Менче кым-даа чедип кээп шыдавазын чогуум-на ынчангаш силерге чугаалааным ол-дур».

⁶⁶Ол үеден эгелээш, Ооң өөреникчилериниң дыка хөйү Ону каапканнар болгаш Ооң-биле кады чорбастай бергеннер. ⁶⁷А Иисус он ийи элчининден айтырган: «Силер база ойлап чоруурун күзевейн-дир силер бе?» ⁶⁸Симон Пётр Анаа мынча деп харыылаан: «Дээрги, кымга баар улус бис? Мөңгө амыдыралды бээр сөстөр Силерде-дир. ⁶⁹Бис ам Силерге бүзүрей бердивис база Силерни Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи* деп билип алдывыс». ⁷⁰Иисус: «Мен силерни он ийи элчин кылдыр шилип албажык мен бе? — деп харыылаан. — А силерниң бирээнер эрлик-тир оң!» ⁷¹Ол Симон Искариоттун оглу Иуданың дугайында чугаалап турган. Иуда, он ийи элчинниң бирээзи тургаш, алызында барып Ону сadyпкан чүве-дир.

* ^{6:69}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Бурганның Ыдыктыг Төлээлекчизи» эвес, а «Христос, дириг Бурганның Оглу» деп бижээн.

Иисустун чадырлар байырлалынче чорупканы

7 ¹Иисус оон соонда Галилеяны эргип чорупкан. Иудейлер Ону өлүрер деп турар боорга, Ол Иудеяга барбазын шиитпирлеп алган. ²Иудейлерниң чадырлар байырлалы чоокшулап олурган.

³Иисустун дунмалары ынчан Анаа мынча дээннер: «Бо черни каггаш, Иудеяже чоруп көрем! Сээң кылып турар ажыл-херээңни өөреникчилерин база көрзүн. ⁴Чүгө дээрге кым-даа бодун билдингир болуйн деп күзээр болза, ажыл-херээн бүдүү кылбас. А Сен мындыг ажыл-херекти чаяап чоруур-дур сен, ынчангаш Бодуну бо улус мурнунга көргүс!» ⁵Ооң дунмалары безин Анаа бүзүревейн турган чүве-дир. ⁶Иисус оларга мынча дээн: «Мээң үем ам-даа келбээн-дир. А силерге кандыг-даа үе тааржыр-дыр. ⁷Бо делегейниң улузу силерге көөр хөңнү чок болу берип шыдавас, а Мени көөр хөңнү чок-тур, чүгө дээрге Мен оон ажыл-херектери бузуттуг дээрзин херечилеп турар-дыр мен. ⁸А силер байырлалче барынар. Мен амдызында* ол байырлалче барбаайн, чүгө дээрге Мээң үем ам-даа келбээн-дир».

⁹Ону чугаалааш, Иисус Галилеяга артып калган. ¹⁰Ынчалза-даа дунмалары байырлалче чорупкан соонда, Иисус база ынаар чорупкан, чүгле ажыы-биле эвес, а бүдүү. ¹¹Иудей чагырыкчылар байырлал үезинде Ону дилеп турганнар. Олар: «Ол кижинер кайдал?» — деп айтырар болганнар. ¹²Чон аразынга база-ла Ооң дугайында маргыштыг хөй чугаа-соот үнген. Чамдызы Ону: «Буянын кижги-дир» — дээннер. А өскелери: «Чок, Ол чонну мегелеп турар-дыр» — деп удурланыр болган. ¹³Ындыг-даа бол, иудей эрге-чагыргадан корткаш, кым-даа Ооң дугайында ажыы-биле чугаалаван.

¹⁴Харын байырлал орту кирип чорда, Иисус Бурганның өргээзинге кирип келгеш, өөредип эгелээн. ¹⁵Иудей чагырыкчылар: «Каяа-даа өөренимээн хирезинде, Ол ынча хөй чүвени кайыын билип алган чоор?» — дижип, элдепсинип турган. ¹⁶Иисус мынчаар харыылаан: «Мээң өөредиим — Мээңи эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамны чүве. ¹⁷Оон күзел-соруун чогудар дээн кижги, ол өөредиг Бургандан-даа келген болза азы Мен Бодунун өмүнээмден-даа чугаалаан болзумза, оон дугайында билип аар.

¹⁸Бодунун өмүнээзинден чугаалап чоруур кижги бодунга алдархүндү чедип алыксаар, Ону айбылап чоруткан Адазынга алдархүндү

* ^{7:8}Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Амдызында» деп сөс тавагырышпайн турар.

чедип алыксаар Кижиди алыс шынны чугаалаар болгаш, Ооң чүрээнде меге чок болур. ¹⁹ Моисей силерге ыдыктыг хоойлуну берди чоп? Ынчалза-даа силерниң чангызынар-даа ыдыктыг хоойлуну сагывайн чоруур-дур! Чүү дээш, мени өлүрер деп бардынар?» ²⁰ Чыылган чон: «Сен букшуурай бердиң бе? Кым Сени өлүрер дээн чүвөл?» — деп харыылаан.

²¹ Иисус улаштыр мынча дээн: «Мен чангыс кайгамчык чүүл кылдым, а силер шупту кайгап калдынар. ²² Моисей силерге кыртыжап демдектээрин айтып берген (херек кырында ол Моисейни эвес, а бурунгу өгбелерни дамчып келген-даа болза), ынчангаш силер оолдарынарны амыр-дыш хүнүнде-даа кыртыжап демдектээр-дир силер. ²³ Моисейниң хоойлузун хажытпас дээш, кижини амыр-дыш хүнүнде кыртыжап демдектеп болур турда, Мен кижини амыр-дыш хүнүнде бүдүн-бүрүнү-биле сегидип каарымга, чүге ол дээш, Менче хорадап турарынар ол? ²⁴ Эреңгейлеп шиитпеңер, а чөптүг шииткел-биле шиидинер».

Иисустуң дугайында аңгы-аңгы бодалдар

²⁵ Ынчан Иерусалимниң чамдык чурттакчылары мынча дээннер: «Даргаларывыстың өлүрер деп турар кижизи Ол эвес чүве бе? ²⁶ Ынчаарга көрүңерден, Ол ажыы-биле өөредип тур, а кым-даа Аңаа удур чүве дивес-тир. Христос ылап-ла Бо-дур деп, бистиң даргаларывыс билип кагбаан бе? ²⁷ Ынчалза-даа бис Ону таныыр, Ооң кайыын келгенин билир-дир бис. А Христос чедип кээрге, Ооң кайыын кээрин кым-даа билбес болур дээн чүве болгай». ²⁸ Иисус ынчан Бурганның өргээзинге өөредип берип тура, ыткыр мынча дээн: «Мени таныыр база Мээң кайыын келгенимни билир-дир силер бе? Дөмей-ле Мен Бодумнуң өмүнээмден келбээн мен. Мени айбылап чоруткан Адамга ылаптыгы-биле бүзүрөп боор, ынчалза-даа силер Ону билбес-тир силер. ²⁹ А Мен Ону билир мен, чүге дээрге Мен Ооң адындан келген мен. Ол Мени айбылап чоруткан чүве».

³⁰ Ынчан олар Иисусту тудуп хоругдап алыр бодааннар, ынчалза-даа кым-даа Олче хол көдүрбээн, чүге дээрге Ооң үе-шагы ам-даа келбээн болган. ³¹ Чон аразындан хөй кижиди Аңаа бүзүрөй берген. Олар: «Христос чедип кээр болза, бо кижиниң кылганындан хөй бадыйткел демдектерин көргүзүп шыдаар бе кай?» — дижип турганнар.

³² Чонда Ооң дугайында ындыг чугаалар чоруп турарын фарисейлер дыннап кааннар. Ынчан фарисейлер болгаш Бурганның дээди бараалгакчылары Ону тудуп хоругдаары-биле Бурганның өргээзиниң

танныыл шерин чорудупканнар. ³³ Иисус ол өйдө мынча деп турган: «Мен ам силер-биле ындыг-ла үр эвес кады турар мен, оон Мени айбылап чоруткан Адамче чоруптарым ол. ³⁴ Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа тыппас силер. Мен каяа турар-дыр мен, силер ынаар чедип кээп шыдавас силер». ³⁵ Ынчан иудейлер боттарының аразында: «Биске тывылбайн баар кылдыр, Ооң кайнаар баар деп турары ол? Гректер аразында тоо быдаргай чурттаан бистиң чонче чоруткаш, гректерни өөрөдир дивээн бе? ³⁶ Ооң: „Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа тыппас силер“ база „Мен каяа турар-дыр мен, силер ынаар чедип кээп шыдавас силер“ — деп чугаазының ужур-утказы чүл?» — дижи бергеннер.

³⁷ Байырлалдың адак сөөлгү, эң өндүр улуг хүнүнде Иисус туруп келгеш, ыткыр үн-биле: «Кым суксай-дыр, Менээ чедип келзин база суксунун хандырып алзын! ³⁸ Бижилгеде айтып каанын ёзугаар, кым Менээ бүзүрээрил, ооң чүрээнден дириг сугнун хемнери агып бадар» — деп чугаалаан^а. ³⁹ Иисуска бүзүрөй берген улустуң алыр ужурлуу Ыдыктыг Сүлдениң дугайында Ооң ынчаар чугаалааны ол. Ол өйдө Бурган Бодунуң Сүлдезин оларга ам-даа бербээн турган, а ооң ужуро болза, Бурганның алдарын Иисустуң ам-даа албаанында болган.

⁴⁰ Иисустуң ол сөстөрүн дыннааш, чамдык улус: «Ол Медээчи дээрзи ылап-тыр!» — дишкен. ⁴¹ Өскелери мынча дээннер: «Ол Христос-тур!» А бир чамдыгы: «Христос канчап Галилеядан чедип кээр чүвөл? — дижип, удурланыр болган. — ⁴² Христос Давид хаанның үресадызы болур болгаш Давидтин чурттап чораан хоорайы Вифлеемге төрүттүнер деп Бижилгеде чугаалаан-на болгай»^б. ⁴³ Чон аразында Иисус дээш алгыш-кырыштыг маргылдаа үнген. ⁴⁴ Чамдык улус Ону тудуп хоругдаар дей берген, ынчалза-даа кым-даа Олче хол көдүрбейн барган.

Иудей даргаларның бүзүрөвээни

⁴⁵ А Бурганның өргээзиниң танныыл шерии Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш фарисейлерже эеп чедип кээрге, демгилери оларга: «Чүге силер Ону тудуп эккелбедиңер?» — дээр болган. ⁴⁶ Бурганның өргээзиниң танныыл шерии: «Ол кижиди дег кылдыр кым-даа, кажан-даа чугаалап көрбээн» — деп харыылаан. ⁴⁷ Фарисейлер оларга мынча дээн: «Таанда-ла, Ол силерни база мегелеп каапты бе? ⁴⁸ А эрге-чагырга тутканнарның азы фарисейлерниң аразындан Аңаа

^а Ис. 44:3; Зах. 14:8. ^б Мих. 5:2.

бүзүрей берген чангыс-даа кижиге бар-дыр бе? ⁴⁹ Чүглө бо, Моисейниң хоойлузун билбес, бүдүүлүк улус ынчалды, Бурганның каргыжы оларга четкен-дир!»

⁵⁰ Фарисейлерниң бирээзи болур, Иисуска дүне када кээп турган Никодим дээрзи олардан: ⁵¹ «Баштай ооң өчүүн дыннап албайн база ооң чүнү үүлгедип каанын билип албайн чыда, ол кижиге шииткел онаарын бистиң ыдыктыг хоойлувус чөпшээрээр чүве бе?» — деп айтырган. ⁵² Олар аңаа хары кылдыр: «Бо чүү болду? Сен база Галилеядан эвес сен бе? Бижилгени өөрөн, ынчан медээчи Галилеядан келбес дээрзин билип каар сен» — дишкеннер. [⁵³ Оон олар шупту бажыңнарынче тарап чангылай бергеннер.

Самыыраан деп буруудаттырган херээжен

8 ¹ А Иисус Елеон даанче чорупкан. ² Эрген эрте Ол база катап Бурганның өргээзиниң девискээринге көстүп келген. Бүгү чон Ону үглей чыгып кээрге, Иисус, олуруп алгаш, оларны өөредип эгелээн. ³ Ол өйде ном-хоойлу тайылбырлакчылары болгаш фарисейлер самыыраан херээженни туткаш, Аңаа эккелгеннер. Олар ол херээженни чон ортузунга тургускаш, ⁴ Иисуска мынча дээннер: «Башкы! Бо херээжен самыырааш, туттурган-дыр. ⁵ Моисей бодунуң хоойлузунга ындыгларны даш-биле өлүр согарын биске дужаап чораан болгай. А Силер чүү дээр силер?» ⁶ Иисусту буруудадыр кандыг-бир чылдак тып алыр дээш ынча деп турганнары ол чүве-дир.

Ынчалза-даа Иисус, донгайып алгаш, салаазы-биле довуракка бирле чүве бижий берген. ⁷ Олар Оон салдыкпайн, айтыргаш туруп бээрге, Ол ковайып келгеш, оларга мынча дээн: «Силерниң араңарда кажан-даа бачыт кылбаан кижиге ол херээженче дашты баштай октапсын!» ⁸ Оон катап-ла донгайып алгаш, довуракка чүве бижиирин уламчылай берген.

⁹ Ону дыннааш, улус чангыстап тарап эгелээн, эң баштай эң улуглары чоруй барып-тыр. Иисус-биле чон ортузунга турган херээженден өске кым-даа артпаан. ¹⁰ Иисус бажын көдүрүп келгеш, ол херээженден: «Дуңмам! Сээң буруудадыкчыларың кайыл? Сени кым-даа шиитпээни ол бе?» — деп айтырган. ¹¹ Оозу: «Кым-даа эвес, Дээргим» — деп харыылаан. Иисус аңаа мынча дээн: «Мен база сени буруу шаппайн тур мен. Чорупкаш, моон сонгаар бачыт үүлгетпе.»*

* 7:53-8:11 Эң бүзүрелдиг грек сөзүглелдерде ол шүлүктөр таварышпайн турар.

Иисус — делегейге чырык

¹² Иисус база катап фарисейлер-биле чугаалажы берген: «Мен — бо делегейниң улузунга чырык-тыр мен. Мени эдерген кижиге карангыга азып чорбас, харын амыдыралды бээр чырыкты алган болур». ¹³ Фарисейлер мынча дээннер: «Бодун-на Бодун дугайында херечилээрдир сен. Ынчангаш Сээң херечилээниң күш чок болур». ¹⁴ Иисус мынчаар харыылаан: «Бодум-на Бодумнуң дугайымда безин херечилеп турзумза, Мээң сөстөримге бүзүрөп болур. Чүге дээрге Мен кайыын келгенимни болгаш кайнаар чоруй баарымны билир-дир мен, а силер Мээң кайыын келгенимни болгаш кайнаар чоруй баарымны билбес-тир силер. ¹⁵ Силер кижилерниң хемчээ-биле шиидер-дир силер, а Мен кымны-даа шиитпес-тир мен. ¹⁶ А бир эвес Мен шиидип-даа турган болзумза, Мээң шииткелим алыс шынныг болур, чүге дээрге Мен чааскаан эвес мен: Мени айбылап чоруткан Адам Мээң-биле кады-дыр. ¹⁷ А силерниң ыдыктыг хоойлунарда ийи кижиниң херечилээнинге бүзүрөп болур дээн болгай. ¹⁸ Бодум-на Бодумнуң дугайымда херечилээнимден аңгыда, Мени айбылап чоруткан Адам база Мени дээш херечилээн-дир».

¹⁹ «А Сээң Адаң кайдал?» — деп, олар айтырганнар. Иисус: «Силер Мени-даа, Мээң Адамны-даа билбес силер — деп харыылаан. — Мени билир турган болзуңарза, Мээң Адамны база билгей эртик силер». ²⁰ Иисус ол сөстөрни Бурганның өргээзинге өөредиг берип тургаш, өргүл шыгжаар өрээл чанынга чугаалаан. Ынчаарга кым-даа Ону тудуп хоругдаваан, чүге дээрге Оон үе-шагы ам-даа келбээн болган.

²¹ Иисус оларга: «Мен-даа чоруур дей бердим. А силер Мени дилей бээр силер, ынчалза-даа хай-бачыдыңар-биле өлүр силер. Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер» — деп немеп чугаалаан. ²² Иудейлер ынчан мынча дижи бергеннер: «„Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер“ — деп чүзүл ооң, ынча деп турарын бодаарга, Ол амы-тынынга четтинер дээн эвес бе?» ²³ Иисус мынчаар харыылаан: «Силер адаккы чер-делегейден силер, а Мен — өрүтөн келген мен. Силер бо делегейден силер, а Мен бо делегейден эвес мен. ²⁴ Ынчангаш Мен силерге: „Хай-бачыдыңар-биле өлүр силер“ — дидим. Бир эвес Мени Ол-дур деп бүзүрөвес болзуңарза, силер хай-бачыдыңар-биле өлүр силер».

²⁵ Олар Иисустан: «Сен чогуң кым сен?» — деп айтырганнар. Иисус мынчаар харыылаан: «Кым Мен дээрзин силерге үргүлчү чугаалап келдим. ²⁶ Силерниң дугайыңарда чугаалааш, силерни шиидип болгу

дег чүвем-не хөй. Ынчалза-даа Мени бо делегейже айбылап чоруткан Адамдан дыннаан чүвемни-ле маңаа чугаалап чоруур-дур мен, а Мени айбылап чоруткан Адам алыс шынны чугаалаар болгай». ²⁷ Ол иудейлерге Бодунуң дээрде Адазының дугайында чугаалап турарын олар билбээннер. ²⁸ Иисус улаштыр мынча дээн: «Кижиге амытан Оглун өрү үндүрүпкеш, Мени Ол-дур деп база Бодунуң өмүнээзинден чүнү-даа кылбайн чоруур деп биле бээр силер: Ада Мени чүү чүвөгө өөрөткенил, ону-ла чугаалап чоруур-дур мен. ²⁹ А Мени айбылап чоруткан Адам Мээң-биле кады – Ол мени чааскаандырымны кагбаан, чүгө дээрге Мен кезээде-ле Аңаа таарымчалыг чүүлдү кылып чоруур мен». ³⁰ Ооң ол сөстери дээш, дыка хөй кижиге Аңаа бүзүрөй берген.

Алыс шын силерни хостуг кылып каар

³¹ Ынчан Иисус Аңаа бүзүрөөн иудейлерге мынча дээн: «Силер Мээң өөредиим ёзугаар чурттаар болзунарза, Мээң ёзулуг өөреникчилерим болур силер. ³² Ынчан алыс шынны билип алыр силер – оон ол силерни хостуг кылып каар». ³³ Олар Аңаа: «Бис – Авраамның үре-садызы бис, кажан-даа, кымның-даа кулдары болуп чорбаан бис! „Хостуг апаар силер“ деп сээң ол чүү дээринч ол чүвөл?» – деп харыылааннар. ³⁴ Иисус оларга мынчаар харыылаан: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: бачыт кылган кижиге бүрүзү бачыттың кулу болур чүвө. ³⁵ Кул өг-бүлөгө үргүлчү туруп шыдавас, а Оглу аңаа үргүлчү турар. ³⁶ Ынчангаш Оглу силерге хосталганы бээр болза, ынчан ёзулуг-ла хостуг болур силер. ³⁷ Мен силерни Авраамның үре-садызы деп билер мен. Ынчалзажок Мени өлүрөр деп тур силер – чүгө дээрге Мээң сөзүм силерге кирип, сиңмээн-дир. ³⁸ Адамның чанынга тургаш, Мен чүнү көржүк мен, ол дугайында силерге чугаалап тур мен, а силер бодунарның аданардан дыннаан чүвөнөрни кылып турар-дыр силер».

Силерниң адаңар – эрлик-тир

³⁹ Олар: «Бистин адавыс – Авраам!» – деп харыылааннар. Иисус оларга мынча дээн: «Силер ылап-ла Авраамның ажы-төлү болзунарза, ооң ажыл-херээн кылып чораай силер. ⁴⁰ А силер дээрге ындыг эвес, Мени – Бодунуң Бургандан дыннааны алыс шынны силерге чугаалап берген кижини – өлүрөр деп турар-дыр силер! Авраам ынчап турган эвес. ⁴¹ Чок ыңар, силер бодунарның аданарның ажыл-херээн кылып чоруур-дур силер». «Бис сурас болуп төрүттүмээн бис – деп,

олар удурланып үнген. – Бистин чаңгыс Адавыс – Бурган ол-дур». ⁴² Иисус оларга: «Силерниң Аданар Бурган турган болза, Меңээ ынак болгай эртик силер, чүгө дээрге Мен Бургандан чедип келген болгаш, ам мында турар-дыр мен. Бодум-на Бодумнуң өмүнээмден чедип келбээн мен – Мени Бурган айбылап чоруткан! – деп харыылаан. – ⁴³ Чүгө Мээң сөзүмнү билип албайн турар силер? Чүгө дээрге Мээң медээмни дыңнап шыдавас-тыр силер. ⁴⁴ Силерниң аданар – эрлик-тир, ынчангаш силер бодунарның аданарның күзөөн-не чүвезин күүседирин бодаар-дыр силер. А ол кезээде-ле кижиге өлүрүкчүзү чораан болгаш алыс шынны хүлээп көрбөй келген, чүгө дээрге ооң бодунда алыс шын чок. Ол мегелей бергеш, бодунуң төрөөн дылынга чугаалап турары ол, чүгө дээрге ол – боду мегечи-дир база нүгүл-мегениң адазы-дыр. ⁴⁵ А Мен алыс шынны чугаалап турумда-ла, Меңээ бүзүрөвөс-тир силер! ⁴⁶ Силерниң аранардан кым Мени бачыттыг деп сойгалаар харыктыгыл? Мен силерге алыс шынны чугаалап турар болзумза, чүгө меңээ бүзүрөвөс силер? ⁴⁷ Кым Бурганныыл, ол кижиге Бурганның сөстөрүн тооп дыннаар. Силер Бурганга хамаарышпас эвес болгаш, Мээң сөстөрүмни тооп дыңнавазынар ол-дур».

Мен Авраамның мурнунда-ла турган мен

⁴⁸ Оон иудейлер Аңаа: «Сени „Самария чурттуг хей-дир“ деп база „Букшуураан-дыр бо“ деп, бис шынын чугаалап келген-дир бис» – дээннер. ⁴⁹ Иисус мынчаар харыылаан: «Мен букшууравадым, харын Мээң Адамны хүндүлээр-дир мен, а силер Мени бак сөгөп, дора көөр-дүр силер. ⁵⁰ Мен Бодумга алдар дилевейн тур мен. Дилеп тып база Мээң таламче шиидип турар өске Кижиге бар болгай. ⁵¹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң сөзүмнү бодунга кадагалап алыр кижиге өлүмнү кажан-даа көрбөс». ⁵² Иудейлер Аңаа мынча дээннер: «Сени букшуураан дээрзин бис ам-на ылап билдивис. Авраам болгаш медээчилер өлү бергилээн болгай. А Сен: „Мээң сөзүмнү бодунга кадагалап алыр кижиге кажан-даа өлбөс“ – дээр-дир сен. ⁵³ Таанда-ла Сен бистин мөчөөн адавыс Авраамдан улуг сен бе? Ол ышкаш өлү бергилээн медээчилерден база улуг сен бе? Бодуну Кым мен деп көргүзөр бодап тур сен?» ⁵⁴ Иисус мынчаар харыылаан: «Бодум-на Бодумну алдаржыдар болзумза, Мээң ол алдарым хей хоозун боор. Ынчалза-даа Мени Мээң Адам алдаржыдып турар – а силер Ону бистин Бурганывыс дижир болгай силер! ⁵⁵ Силер Ону черле билбес турган силер, а Мен Ону билер мен. „Ону билбес мен“ дээн болзумза, силер ышкаш мегечи болур ийик мен. Ынчалза-даа Мен Ону билер

база Ооң сөзүн сагып чоруур мен. ⁵⁶Силерниң аданар Авраам Мээң хүнүмнү көөрүн бодап келгеш, өөрүп-байырлап турган. Ол ону көргөн-даа, аас-кежиктиг болган-даа!»

⁵⁷ Ынчан иудейлер Аңаа мынча дээннер: «Сээң харын бежен безин четпээн-дир, а Авраам Сени көргени ол бе?» ⁵⁸ Иисус оларга мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Авраамның төрүттүнериниң мурнунда-ла Мен бар турдум*». ⁵⁹ Ынчан олар Ону согар дээш, даштар сегирип алганнар. Ынчалза-даа Иисус ажыгталы бергеш, Бурганның өргээзинден үнүп чоруй барган**.

Төрүмелинден согур кижини экирткени

9 ¹ Иисус оон, эртип бар чыткаш, төрүмелинден согур кижини көрүп каан. ² Ооң өөреникчилери: «Башкы! Ооң согур төрүттүнген ужуру чүдел, кым бачыт үүлгеткенил: ол боду бе азы ооң ада-иези бе?» — деп айтырганнар. ³ Иисус мынча деп харыылаан: «Ол боду-даа, ооң ада-иези-даа бачыт үүлгетпээн-дир, а Бурганның күчү-күжү аңаа бодарап көзүлзүн дээш, согур болганы ол-дур. ⁴ Хүн дурту төнмээнде, Мени айбылап чоруткан Адамның ажыл-херээн улаштыр кылыр ужурлуг бис. Дүн дүжүп кел чыдыр, ынчан кым-даа чүнү-даа кылып шыдавап болгай. ⁵ Бо делегейге турар шаамда, Мен — бо делегейге чырык-тыр мен».

⁶ Ону чугаалааш, Иисус черже дүкпүрүпкеш, чараазы-биле довракты хоюткаш, оозу-биле согур кижиниң карактарын чаап берген. ⁷ Оон аңаа мынча дээн: «Баргаш, Силоамның (ол дээрге „Айбылаткан“ дээни ол) эштир хөөлбээнге арның чуп каавыт». Ол кижини баргаш, чунуп каапкаш, оон караа көстүр апарган дедир ап четкен.

⁸ Ынчан ооң кожолары болгаш ону согур деп мурнунда көргөн улус мынча дээннер: «Орта чоор бе? Хайырлал дилеп олуру кижини бо бе кай?» ⁹ Чамдык улус: «Ийе, ол-дур» — дишкен. Өскелери: «Чок, ооң-биле дөмей кижини-дир» — деп удурланганнар. А демги кижини: «Мен-дир мен» — дээн.

¹⁰ Олар оон айтырганнар: «А сээң караан канчап көре берди?»

¹¹ Ол мынча деп харыылаан: «Иисус деп аттыг бир кижини хоюткаш

* ^{8:58} Иисустун чугаалаан: «Мен бар турдум» — деп сөстери Бурганның ыдык адының грек дылче очулгазынга дөмей бооп турар.

** ^{8:59} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Бурганның өргээзинден үнүп чоруй барган» эвес, а: «Оларның аразы-биле өде кылаштааш, Бурганның өргээзинден үнгеш, улаштыр базып чорупкан» — деп бижээн.

малгаш-биле карактарымны чаап бергеш: „Баргаш, Силоамга чунуп каавыт“ — диди. Мен баргаш, чунуп кааптым, оон караа көстү берди». ¹² Олар: «Ол кижини кайдал?» — деп айтырганнар. Демгизи: «Билбес мен» — дээн.

¹³ Мурнунда согур чораан ол кижини фарисейлерге эккелгеннер. ¹⁴ А Иисустун хоюткаш малгаш кылгаш, оон караан ажыдып каан хүнү амыр-дыш хүнү турган чүве-дир. ¹⁵ Фарисейлер база-ла оон караа канчап көстү бергенин ол кижиден айтырып эгелээннер. Ол мынча дээн: «Иисус мээң карактарымны хоюткаш малгаш-биле чаап берди. Оон мен чунуп каапкаш, көре бердим». ¹⁶ Ынчан чамдык фарисейлер: «Ол эмнекчи кижини Бургандан эвес-тир, чүге дээрге амыр-дыш хүнүнүн хоюлузун сагывас-тыр» — дээннер. Өскелери: «Ынчаарга бачыттыг кижини канчап ындыг кайгамчык чүүлдерни кылып шыдаарыл?» — дишип, удурланыр болган. Ынчангаш оларның аразынга маргылдаа үнген. ¹⁷ Согур кижиден база катап: «Ол сээң караанны көөр кылып каан дээр-дир сен. Ооң дугайында бодун чүнү чугаалап болур сен?» — деп айтырганнар. Демгизи: «Ол — Бурганның медээчизи-дир» — деп харыылаан.

¹⁸ Иудейлер ол кижини баштай согур чорааш, оон караа көстү берген деп бүзүрээрин дөмей-ле күзевээннер. Олар караа көстү берген кижиниң ада-иезин келдиртип эккелгеш, ¹⁹ олардан: «Бо силерниң оглуңар бе? Ону согур төрүттүнүп келген деп тур силер бе? Ам көре бергени ол бе?» — деп айтырганнар. ²⁰ Ооң ада-иези мынча деп харыылаан: «Бо дээрге бистин оглуңар деп база ол согур төрүттүнүп келген деп билир бис. ²¹ А оон ам канчап көре бергенин база кым оон карактарын көрүптер кылып бергенин билбес бис. Ооң бодундан айтырыптыңар, улуг апарган кижини-дир, боду чугаалап берзин». (²² Иудей эрге-чагыргадан корткаш, ооң ада-иези ынчаар харыылаан. Ужуру чүдел дизе, Иисусту Бурганның шилээн Христозу деп хүлээп көргөн кижини синагогадан аңгылаар дугайында шиитпирни иудей эрге-чагырга хүлээп апкан болуп-тур. ²³ Ындыг болурга, ооң ада-иези: «Улуг апарган кижини-дир, ооң бодундан айтырыптыңар» — дээн чүве-дир.)

²⁴ Ынчангаш согур чораан кижини ийиги удаа келдирткеш, аңаа: «Шынын чугаалап, Бурганны алдаржыт! Ол кижини бачыттыг дээрзи биске билдине берди» — дээннер. ²⁵ Согур чораан кижини мынчаар харыылаан: «Ооң бачыттыг билбес мен, чангыс-ла билир чүвем: мен согур чордум, а ам көре бердим». ²⁶ Олар оон катап-ла айтырганнар: «Ол сени канчапты? Сээң караанны канчап көре бээр кылыпты?» ²⁷ Согур чораан кижини оларга: «Мен силерге дем-не чугааладым, а силер

дыңналас чордунар. Ам чүү болдунар, база катап дыңнаксап тур силер бе? Азы боттарыңар база Ооң өөреникчилери болуксап тур силер бе?» — деп харыылаан. ²⁸ Олар ону дора көрүп: «Сен-не харын Ооң өөреникчи-зи боор сен! А бис Моисейниң өөреникчилери-дир бис!» ²⁹ Бурганның Моисей-биле чугаалашканын билир бис, а Ол кижиниң дугайында, Ооң кайыын келгенин-даа билбес бис» — деп алгыржы бергеннер.

³⁰ Караа көстү берген кижини оларга мынча деп харыылаан: «Кара эл-деп! Ол караамның көөрүн эгидип берди, а силер Ооң кайыын келгенин ам-даа билбес-тир силер. ³¹ Ынчалза-даа Бурган бачыттыгларны дыңналас, харын кымнар Аңаа мөгеерил база Оон тура-соруун күүседирил, чүгле ол улусту дыңнаар дээрзин билир бис. ³² Кандыг-бир кижини төрүмелинден согур кижиге карааның көстүрүн эгидип берген деп чүве бо делегейниң тывылганындан бээр дыңналбаан херек-тир. ³³ Ол Бургандан келбээн турган болза, чүнү-даа кылып шыдавас ийик!» ³⁴ Фарисейлер анаа харыылап: «Бүрүнү-биле бачытка алыскан бооп төрүттүнген бодун, бисти өөредирин канчап семээр сен?!» — деп алгыржы, ону үндүр сывыртапканнар.

³⁵ Иисус ол кижиниң үндүр сывыртадып алганын дыңнааш, ону тып алгаш: «Сен Кижини амытан Оглонга* бүзүрээр сен бе?» — деп айтырган. ³⁶ Ол кижини: «Дээрги, Ол кымыл дээрзин чугаалап көрүңерем, мен база Аңаа бүзүрээйн дээш» — деп харыылаан. ³⁷ Иисус анаа: «Сен Ону көргөн сен. Сээң-биле чугаалажып турар кижини Ол-дур» — дээн. ³⁸ «Бүзүрөп тур мен, Дээрги!» — деп, ол харыылааш, Ооң мурнунга дис кырынга мөгөйип-тир. ³⁹ Ынчан Иисус: «Мен бо делегейге караа көрбөстөр көрзүн дээш, а караа көөрлөр согурара берзин дээш, шииткел кылып келген мен» — дээн. ⁴⁰ Ону дыңнааш, Ооң чанынга турган фарисейлер Анаа: «Чүүже? Таанда-ла бис база согур бис бе?» — дишкеннер. ⁴¹ Иисус мынчаар харыылаан: «Силер ылап-ла согур турган болзуңар-за, бачыт дээш, буруудаваас ийик силер. Ынчалза-даа силер көрүп тур бис дижир-дир силер, ынчангаш бачыдыңар силерге артып каар.

Кадарчы болгаш хойлар

10 ¹ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: хой кажаазынче эжиинден эвес, а кандыг-бир өске арга-биле кирер кижини — оор болгаш дээрбечи-дир. ² А эжиинден кирген кижини — хойларның кадарчызы ол-дур. ³ Таңныыл аңаа эжикти ажыдып бээр. Хойлар оон

* ^{9:35} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Кижини амытан Оглу» эвес, а «Бурганның Оглу» деп бижээн.

үнүн дыңнаар, ынчангаш ол бодунуң хойларының адын адап кыйгыргаш, сүрүп үндүрө бээр. ⁴ Ол бодунуң хойларын шуптузун үндүр сүрүп алгаш, оларның мурнунга чоруур, а хойлары оон үнүн таныыр болгаш, ону эдерип чоруптарлар. ⁵ Хойлар өске кижини эдербес, харын хоюп маңнажы бээр, чүге дээрге өске кижиниң үнүн билир эвестер». ⁶ Иисус бо угаадыглыг чугааны иудейлерге чугаалап берген, ынчалза-даа Ооң чүнүң дугайында чугаалаанын олар билбейн барганнар.

⁷ Иисус улаштыр мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мен — хойларга эжик-тир мен. ⁸ Мээн мурнумда кээп турганнарның дөгерези — оорлар болгаш дээрбечилер-дир. Ынчалза-даа хойлар оларны дыңнавайн барган. ⁹ Мен — хойларга эжик-тир мен. Мени дамчыштыр кирер кижини камгалалды алыр. Ол эжиктеп кире бээр болгаш үне бээр база бодунга одар-белчиирни тып алыр. ¹⁰ Оор чүгле оорлаар, өлүрөп болгаш үрегдеп-бузар дээш кээр. А Мен оларга амыдыралды, артыкшылдыг элбек амыдыралды эккээр дээш келген мен.

¹¹ Мен — ачылыг кадарчы-дыр мен: ачылыг кадарчы бодунуң хойлары дээш, амы-тынын бээр болгай. ¹² А хөлезиленикчи кижини эзулуг кадарчы эвес-тир, хойлар оону эвес-ле болгай, ол бөрү келгенин көрүп кааш, кодан хоюн каапкаш, десе бээр. А бөрү хойларже шурай бергеш, тарадыр ойдадыптар. ¹³ А хөлезиленикчи десе бээр, чүге дээрге хөлезиленген болгаш, хойларже сагыш салбас.

¹⁴ Мен — ачылыг кадарчы-дыр мен, Мээни боор хойларны билир мен, Мээн хойларым база Мени билир. ¹⁵ Адамның Мени канчалдыр билири ышкаш, Адамны Мен база ынчалдыр билир мен. Мен амы-тынымны хойларым дээш бээр мен. ¹⁶ Менде бо кодандан эвес, өске хойлар база бар — Мен оларны база бөлүп эккээр ужурлуг мен. Олар база-ла Мээн үнүмнү дыңнаарлар, ынчангаш чаңгыс кадарчылыг чаңгыс кодан турар! ¹⁷ Ону катап хүлээп аар дээш, амыдыралымны берип турар боорумга, Адам Меңээ ынак. ¹⁸ Амыдыралымны Менден кым-даа хунаап албайн турар, Мен ону Бодум берип тур мен. Менде ону бээр эрге бар, ону катап хүлээп алыр эрге база бар. Адам Меңээ ынчалдыр айыткан».

¹⁹ Бо сөстөр дээш, иудейлер аразынга база катап аңгыланыйшкын, маргылдаа үнген. ²⁰ Оларның дыка хөйү: «Ол-даа букшуураан-дыр, угааны база сээденнээн-дир. Чүге Ону дыңнаар силер?» — дээннер. ²¹ А өскелери: «Букшуураан кижиниң чугаазы эвес-тир бо. Кай бук согурарган улустун караан көөр кылып шыдаар бе?!» — деп турганнар.

Иисустуң Бодунуң Бурган уктуун шынзытканы

²² Кыш дүжүп келген. Иерусалимге Бурганның өргээзин чаартырынын байырлалы* болган. ²³ Иисус ынчан Бурганның өргээзинге, Соломоннун серизи дээр черни дургаар кылаштап турган. ²⁴ Иудейлер Ону үглөп келгеш: «Сен бисти чежеге дээр алаң кайгадып, шенеп кээр сен? Ылап-ла Христос болзунза, биске ажыы-биле чугаала» — дээннер.

²⁵ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Мен силерге чугаалап турдум чоп, ынчалза-даа бүзүрээрин күзевединер. Адамның өмүнээзинден кылып турарым ажыл-херектер — Мени бадыткаар херечилел ол-дур. ²⁶ Ынчалза-даа силер бүзүревес-тир силер, чүге дээрге Мээң хойларымның санынче кирбээн-дир силер**». ²⁷ Мээң хойларым Мээң үнүмнү дыңнап турар. Мен база оларны билир мен, олар Мени эдерип чоруур. ²⁸ Мени эдерип чоруур улуска мөңгө амыдыралды бээр мен, ынчангаш олар кажан-даа өлбестер база кым-даа оларны кажан-даа Мээң холумдан ушта соп шыдавас. ²⁹ Оларны Меңээ берген Мээң Адам хамык улустан өндүр улуг база кым-даа оларны Мээң Адамның холдарындан хунаап ап шыдавас. ³⁰ А Адам биле Мен — тудуш чаңгыс бис».

³¹ Ону согар дээш, иудейлер ынчан база катап даштар сегирип алганнар. ³² Ынчаарга Иисус оларга: «Мен дыка хөй буянныг ажыл-херекти Адамның өмүнээзинден силерге көргүстүм. Оларның кайызы дээш, силер Мени даштар-биле согар деп турарынар ол?» — дээн. ³³ Иудейлер Аңаа мынчаар харыылааннар: «Буянныг ажыл-херээң дээш, Сени согар диведивис. Харын Бурганның ат-алдарын дорамчылап, бак сөглээниң дээш база Сээң, анаа кижиге хиренде, Бодунну Бурган мен деп турарың дээш, Сени даштар-биле согар дей бердивис». ³⁴ Иисус оларга мынча дээн: «Силерниң ыдыктыг хоойлунарда: „Мен чугааладым — силер бурганнар-дыр силер“^a — деп биживээн

* ^{10:22} Бурганның өргээзин чаартырынын байырлалы — еврей дылда Ханука деп адаар, Бурганның өргээзин Антиох Епифан дээр сирий хаан бужартаткан соонда, бистин эрага чедир 165 чылда ону катап арыглаанынга тураскааткан, декабрь айда эгелээр, сес хүн уламчылаар байырлал.

** ^{10:26} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Мээң чугаалап турганым дег» — деп сөстөрни немээн.

^a Ыд. ыр. 81:6.

чүве бе? ³⁵ Бурганның сөзү четкен улусту Ол бурганнар деп адап турар-дыр. А Бижилгени хажыдып болбас херек. ³⁶ Силер канчап черле Адазының ыдыктааш, бо делегейге айбылап чорудупканы Мени: „Мен — Бурганның Оглу мен“ — депкен сөстөрүм дээш, „Бурганның ат-алдарын дорамчылап, бак сөглээн“ деп семээр силер че? ³⁷ Адамның Мени кылзын дээн ажыл-херээн кылбайн турар болзумза, Меңээ бүзүревенер! ³⁸ А Мен ону кылып турар болзумза, Меңээ бүзүревейн-даа турзунарза, Мээң ажыл-херээмге бүзүренер! Адамны — Менде, а Мени — Адамда дээрзин ынчан медегер билип алып силер». ³⁹ Олар ынчан Ону база катап тудуп хоругдаар бодааннар. Ынчалза-даа Иисус оларның холундан адырлып чоруй барган.

⁴⁰ Иисус оон база катап Иорданның ол чарыынче, оон мурнунда Иоанның улусту сугга суп турган черинче чоруй баргаш, орта артып калган. ⁴¹ Эндерик хөй улус Аңаа кээп турган. Олар: «Иоанн кандыгдаа кайгамчык чүүл кылбаан-даа болза, Иисустуң дугайында чугаалап турган чүвези шын болган-дыр» — деп чугаалажыр болган. ⁴² Ынчангаш ол черге хөй улус Иисуска бүзүрөй берген.

Лазарьның өлүмү

11 ¹ Лазарь дээр кижиге аарый берген чүве-дир. Ол Мария болгаш оон угбазы Марфаның чурттап олурганы Вифания суур чурттуг кижиге турган. ² А Мария дээрге Дээрги-Чаяакчыны чагай чыттыг үс-биле чаггаш, Оон буттарын бажының дүгү-биле чодуп берген херээжен ол чүве-дир. Ол аарый берген Лазарьның дунмазы турган. ³ Угбашкылар Иисуска мынча деп сөглөдипкеннер: «Дээрги! Силерниң ынак кижинер аарый берди».

⁴ Иисус ону дыңнааш, мынча дээн: «Бо аарыг эчизинде барып, өлүмге чедирбес, а Бурганны алдаржыдарынга база ону дамчыштыр Бурганның Оглонун Бодунун алдарын көргүзеринге чедирер аарыгдыр». ⁵ Иисус Марфага, оон дунмазынга база Лазарьга ынак турган. ⁶ Ындыг-даа болза Лазарьның аарый бергенин дыңнааш, ынчан турган черинге ам-даа ийи хүн дургузунда артып калган. ⁷ Оон соонда Ол өөреникчилеринге мынча дээн: «Ам Иудеяге дедир чоруулунар».

⁸ Өөреникчилери Аңаа: «Башкы! Иудейлер Силерни даштар-биле согар деп турганындан бээр үр болчук бе, а Силер база катап ынаар баарынар ол бе?» — дээннер. ⁹ Иисус мынча деп харыылаан: «Хүнде он ийи шак бар эвес чүве бе? Хүндүс кылаштап чоруур кижиге илдигип кээп дүшпес, чүге дээрге ол бо делегейниң чырыын көрүп чоруур. ¹⁰ А дүне кылаштап чоруур кижиге илдигип кээп дүжер, чүге дээрге ол

кижиниң чырыы чок-тур». ¹¹ Иисус оларга ынча дээш, оон немеп каан: «Бистин өңнүүвүс Лазарь удуй берген-дир. Мен ону оттурар дээш чоруурум ол». ¹² Ооң өөреникчилери: «Дээрги! Ол удуп чыдар болза, экирий бээр дээн-дир» — дээннер. ¹³ Иисус ол чугаазы-биле Лазарьны өлген-дир деп турган, а өөреникчилери Ол анаа уйгу дугайында чугаалаан боор деп бодааннар. ¹⁴ Иисус ынчан оларга дорту-биле чугаалаан: «Лазарь өлген-дир. ¹⁵ Силерни бодааш, бүзүрей бээринер дээш, ооң-биле кады турбаанымга өөрүп тур мен. Че, ам олче бараалынар».

¹⁶ Ийис дээр шола ады база бар Фома ынчан арткан өөреникчилерге: «Баргаш, бис база Ооң-биле кады өлү берээли» — дээн.

Иисуста катап диргизер эрге бар

¹⁷ Иисус ынаар чеде бергеш, Лазарьның мага-бодун чевег-куйга суп, орнукшутканындан бээр дөрт хонганын билип алган. ¹⁸ Вифания Иерусалимниң чоогунга, үш километр хире ырак черге турган. ¹⁹ Ынчангаш иудейлернин аразындан хөй кижилер оларның калган акызының кажыыдалын үлежир дээш, Марфа биле Марияга чедип келген чүве-дир.

²⁰ Марфа Иисустун кел чыдарын дыңнай сал-ла, Анаа уткуштур үнүпкөн, а Мария бажыңыга артып калган. ²¹ Марфа Иисуска: «Дээрги! Силер маңаа турган болзунарза, мээң акым өлбес ийик. ²² Ынчалза-даа Бургандан Силер чүнү-даа дилээр болзунарза, Бурган Силерге ам-даа болза бээрин билир мен» — дээн. ²³ Иисус анаа: «Акың катап дирлип кээр-дир» — дээн. ²⁴ Марфа Анаа: «Сөөлгү хүнде, катап дирлишкин үезинде, ооң катап дирлип кээрин билир мен» — дээн. ²⁵ Иисус анаа: «Мен улусту өлүглерден катап диргизип, оларга амыдыралды бээр мен. Меңээ бүзүрээр кижилер, өлү-даа бээр болза, амыдыралче эглип кээр. ²⁶ Чурттап чорааш, Меңээ бүзүрээр кижилер база кажан-даа өлбес. Ындыг деп бүзүрээр сен бе?» — дээн. ²⁷ Марфа Анаа: «Ийе, Дээрги! Делегейже чедип кээр ужурлуг Бурганның Оглу, Христос — Ол силер-дир дээрзинге бүзүрээр мен» — дээн.

²⁸ Ону чугаалааш, Марфа чорупкан, оон бодунун дунмазы Марияны бүдүү кый деп алгаш: «Башкы чедип келди. Ол сени кыйгырып тур» — дээн. ²⁹ Мария дыңнай сал-ла, далаш-биле тура халааш, Анаа уткуй чорупкан. ³⁰ Иисус ам-даа суурже кирбээн, Марфаның Ону уткуп алган черинге хевээр турган чүве-дир. ³¹ Мария-биле кады бажыңга ону оожуктуруп турган иудейлер ооң далаш-биле тургаш, үне бергенни көргөш, ол чевегге баргаш, анаа ыглап аар дээн-дир деп бодааш,

ону эдерип чорупканнар. ³² А Мария Иисустун турган черинге чеде бергеш, Ону көрүп кааш, Оон мурнунче кээп дүшкеш, Анаа: «Дээрги! Силер маңаа турган болзунарза, акым өлбес ийик!» — дээн. ³³ Иисус ооң ыглап турарын база ооң-биле кады келген ыглап-сыктаан иудейлерни көргөш, Боду база сеткилинден кажыыдап, хөлзөй берген.

³⁴ Оон Ол: «Силер ону кайда орнукшудуп кагдынар?» — деп айтырган. Иудейлер Анаа: «Дээрги, бараалынар, Бодунар көрүптер силер» — деп харыылааннар. ³⁵ Иисус ыглап берген. ³⁶ Иудейлер ынчан: «Оон анаа кайы хире ынак турганын көрүңерден!» — деп турганнар. ³⁷ А оларның чамдыктары: «Ол согур кижиниң караан көөр кылып каан болгай. Лазарьны база өлбес кылдыр кылып каап шыдавас турган ирги бе?» — дижип турганнар.

Иисус Лазарьның чевээнде

³⁸ Иисус, ишти-хөңнүнүн көдүрлүрү дам барып, чевегге чедип келген. Ол дээрге аксын даш-биле дуглап каан куй болган. ³⁹ Иисус: «Дашты ап кааптынар» — деп дужааган. Өлгөн кижиниң дунмазы Марфа Анаа: «Дээрги! Чыдый берип-тир. Ону хааржакка салгандан бээр дөрт хүнзээн болгай» — дээн. ⁴⁰ Иисус Марфага мынча дээн: «„Бүзүрээр-ле болзунза, Бурганның күчү-күжүн көөр сен“ — деп, Мен сенээ чугаалаважык мен бе?»

⁴¹ Дашты ап каапканнар. Иисус карактарын дээрже шиглей көргөш, мынча дээн: «Адам! Мени дыңнап турарың дээш, Сенээ өөрүп четтирдим. ⁴² Мени үргүлчү дыңнап турарыңны билир мен. Ынчалза-даа Мени Сээң айбылап чорутканыңга бүзүрезиннер дээш, мында турар улуска өнезин ынча дидим». ⁴³ Ону чугаалааш, Ол ыткыр үнбиле: «Лазарь, куй иштинден үнүп кел!» — деп кый дээн. ⁴⁴ Холдарын болгаш буттарын орнукшудулга шывыглары-биле ораап каан өлгөн кижилер үнүп келген. Оон арнын аржыыл-биле дуй шарып каан болган. Иисус улуска: «Ооң шывыгларын ап кааптынар, хостуг кылаштын!» — дээн.

Иисуска удур сүлчээ

(Мф. 26:1-5; Мк. 14:1-22; Лк. 22:1-2)

⁴⁵ Марияның бажыңыга келген база Иисустун чүнү кылганын көргөн хөй иудейлер ынчан Анаа бүзүрей бергеннер. ⁴⁶ Ынчалза-даа оларның чамдыызы эеп келгеш, Иисустун чүнү кылганын фарисейлерге чугаалап бергеннер. ⁴⁷ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш ол фарисейлер ынчан дээди Чөвүлелин чыгганнар. Олар

мынча дээннер: «Канчапса экил? Ол кижиге хөй-ле кайгамчык чүүлдер кылгаш туруп берди. ⁴⁸ Ону ол хевээр арттырып каар болзувусса, шупту улус Анаа бүзүрөй бээр. Рим эрге-чагырга улузу ынчан Бурганывыс өргээзин болгаш чонувусту чок кылып каар».

⁴⁹ Оларның бирээзи, ол чылын Бурганның дээди бараалгакчызы турган Каиафа дээрзи өөрүнге: «Чүү болуп турарын билбес-тир силер! ⁵⁰ Бүгү иудей чон кырлырының орнунга, чон дээш, чаңгыс кижиниң өлүрү силерге дээр дээрзин угааптар шаанар чок-тур» — дээн. ⁵¹ Каиафа ону бодунуң мерген угаанныындан чугаалаваан, ынчалза-даа ол Бурганның ол чылгы дээди бараалгакчызы турган боорга, Иисустуң чон дээш өлүрүн Бурган ооң аксы-биле медеглээн. ⁵² Чүгле иудей чон эвес, а Бурганның тоо быдараан бүгү төлдери чер болгандан чыгып келзин дээш, ынчаар болур ужурлуг турган.

⁵³ Ол хүнден эгелээш, олар Иисусту канчап чок кылырын боданы бергеннер. ⁵⁴ Ооң уржуундан Иисус иудейлерниң аразынга ажыы-биле көстүп, харылзашпас апарган. Ол оортан кургаг куруг хову чанында Ефраим дээр хоорайжыгашче чоруй баргаш, анаа Бодунуң өөреникчилери-биле кады артып калган.

⁵⁵ Иудейлерниң хосталышкын байырлалы чоокшулап орган болгаш, бүгү чурттан хөй улус бачыттарындан арыгланыр ёзулалдарны сагыыр дээш, байырлал мурнуу чарыында Иерусалимче чорупкан чүве-дир. ⁵⁶ Олар Иисусту дилеп турганнар база Бурганның өргээзинге чыылгаш, бот-боттарынга: «Силер чүү деп бодаар силер? Ол байырлалга келбес боор аа?» — деп турганнар. ⁵⁷ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш фарисейлер Иисустуң кайда турарын билир кижиге бүрүзү Ону тудуп хоругдаары-биле оларга дыңнадыр ужурлуг деп дужаал таратканнар.

Вифанияга кезжээки чем

(Мф. 26:6-13; Мк. 14:3-9; Лк. 7:36-50)

12 ¹ Ооң өлүглерден катап диргискени Лазарьның чурттап турганы Вифанияже Иисус хосталышкын байырлалынга чедир алды хүн артканда чедип келген. ² Анаа Иисустуң алдар-хүндүзү дээш, кезжээки чем белеткээн. Марфа бараан болуп, чем салган, а Лазарь Ооң-биле база өске аалчылар-биле кады хөлестеп чыткан. ³ Мария ынчан арыг нардтан кылган улуг үнелиг, бир килдин үштүн бири хире хем-чээлдиг чаагай чыттыг үстү алгаш, Иисустуң буттарын чагаш, бажының дүгү-биле Ооң буттарын чодуп берген. Бажың ишти чаагай чыттыг үстен айдызалы берген.

⁴ Ооң өөреникчилериниң бирээзи болур, сөөлүндө барып Ону сандыпкан Иуда Искариот* ынчан: ⁵ «Чүге бо чаагай чыттыг үстү үш чүс мөңгүн чооска** садыпкаш, акшазын ядылырга үлеп берип болбас турганыл?» — дээн. ⁶ Ону ол ядылыр дээш сагыш салгаш эвес, а ооржу болган ужурунда чугаалаан чүве-дир: ол акша шыгжаар ниити хааржакты бодунга ап чораан болгаш, оон акшаны бодунуң херегле-лингте уштуп алыр чаңныг турган. ⁷ Иисус мынча дээн: «Анаа дегбегер! Ол херээжен Мени орнукушудар хүнге чедир үстү шыгжап чоруур ужурлуг турган-дыр. ⁸ Ядылыр силер-биле кады кезээде турар болгай, а Мен силер-биле кады үргүлчү турбас мен».

Лазарьга удур сүлчээ

⁹ Ооң ында турарын эндерик хөй иудейлер билип алгаш, чүгле Иисус дээш эвес, харын Ооң өлүглерден катап диргискени Лазарьны көөр дээш, ынаар чедип келгеннер. ¹⁰ Бурганның дээди бараалгакчылары ынчан Лазарьны база өлүрер деп шийтпирлээн. ¹¹ Чүге дээрге оон уржуундан хөй иудейлер Иисуска чедип кээп, Анаа бүзүрөп турганнар.

Иисустуң Иерусалимче байырлалдыг моорлап киргени

¹² Даартазында хүндүс байырлалга келген мөөн чон Иисусту Иерусалимче кел чыдар деп дыңнап каан. ¹³ Олар пальма ыяштын бүрүлүг будуктарын тудуп алгаш, Анаа уткуштур үнүп келгеш: «Осанна! Силерге алдар-мактал! Дээрги-Чаяакчының өмүнээзинден кел чыдар Израильдин Хааны ачы-буянныг болзун!» — деп кыйгырып турганнар^а. ¹⁴ Иисус аныяк элчиген тыпкаш, ону мунуп алгаш чорупкан. Ол болза Бижилгеде: ¹⁵ «Сион тейде хоорай***, кортпа! Көр даан, Хаанның элчиген оглу мунган кел чор» — деп бижээни дег болган^б. ¹⁶ Ооң өөреникчилери эгезинде ону билип чадааннар. Ынчалза-даа Иисус алдаржый берген соонда, Бижилгеде Ооң дугайында ынчалдыр бижип каанын база Ооң-биле ол бүгүнүң ынчалдыр болганын сактып келгеннер.

* ^{12:4} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде «Иуда Искариот» эвес, а «Иуда Искариот, Симоннуң оглу» деп бижээн.

** ^{12:5} Үш чүс мөңгүн чоос — барык бүдүн чылдың ажыл төлевири.

*** ^{12:15} Сион тейде хоорай — шажынчы утка ёзугаар Иерусалимни ойзу адааны-дыр.

¹⁷ Иисус Лазарьны чевегден үндүр кыйгыргаш, ону өлүглерден каптап диргизип турган өйде Ооң-биле кады чораан улус ол дугайында чугаалажы берген. ¹⁸ Чон ол кайгамчык чүүлдү Иисустуң кылганын дыңнаан болгаш, Ону уткуп үнүп келген чүве-дир. ¹⁹ А фарисейлер боттарының аразында: «Чүнү-даа кылып шыдавазывысты көрүп тур силер бе? Эндерик улус Ону эдерип чорупту» — деп чугаалашканнар.

Иисустуң Бодунуң өлүмүнүң дугайында чугаалааны

²⁰ Иерусалимге байырлалче Бурганга мөгейип келгеннерниң аразында чамдык гректер база турган. ²¹ Олар Галилеяның Вифсаида чурттуг Филиппке чеде бергеш, оон дилег кылып: «Дээрги! Бис Иисусту көрүксеп тур бис» — дээннер. ²² Филипп чоруткаш, ол дугайын Андрейге чугаалаан, а ооң соонда Андрей биле Филипп иелээ баргаш, Иисуска сөглээннер.

²³ Иисус оларга мынча деп харыылаан: «Кижиге амытан Огунуң алдаржыыр үези ам келген-дир. ²⁴ Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: кызыл-тас үрезини хөргүзүп кээп дүшкеш, өлбөс болза, ходугур чаңгыс үрезин бооп артар, а өлү берзе, элбек дүжүттү бээр. ²⁵ Бодунуң амыдыралыга ынак кижиге амыдыралын чидирип аар, а бо делегейге бодунуң амыдыралын көөр хөнгү чок кижиге ону мөңгө амыдырал дээш, кадагалап аар.

²⁶ Меңээ бараан болган кижиге Мени эдерзин! Мен кайда турар болдур мен, Мээң чалчам база ында болур. Меңээ бараан болган кижиге Мээң Адам алдаржыдар.

²⁷ Мээң сеткилим аажок хөлзеп-дойлуп тур! Чүү деп чугаалаар кижиге боор мен? „Адам! Мени ол шактан камгалап көр!“ дээр бе? Ынчалза-даа Мен ол шак дээш келген-не болгай мен! ²⁸ Адам! Бодунуң адыңны алдаржыт-ла!» Ынчан дээрден: «Алдаржыткан мен, ам-даа алдаржыдар мен!» — дээн үн дыңналган.

²⁹ Аңаа турган, ону дыңнаан чон: «Ол динмирээшкин-дир» — дээн. А өскелери: «Ооң-биле дээрниң медээчизи чугаалашкан боор» — дээннер. ³⁰ Иисус оларга мынча дээн: «Ол үн Мени дээш эвес, а силерни дээш болган-дыр. ³¹ Бо делегейни шиидер үе келген-дир. Бо делегейниң чагырыкчызы ам үндүр сывыртадыр-дыр. ³² Мени черден өрү көдүрүп үндүрө бээрге, шупту улусту Бодумга хаара тудар мен». ³³ Ооң кандыг өлүм-биле өлүрүн угаазынар дээш, Иисус оларга ында деп чугаалаан чүве-дир. ³⁴ Ынчангаш чон Аңаа мынчаар харыылаан: «Христос мөңгези-биле амыдыраар дээрзин ыдыктыг хоойлудан билер бис. „Кижиге амытан Оглу өрү көдүрлүп үне бээр“ деп, Силер

канчап ында дээр силер? Кижиге амытан Оглу деп Ол кым чүвөл?» ³⁵ Оон Иисус оларга мынча дээн: «Чырык силер-биле кады ам-даа хензиг өйде турар-дыр. Силерни караңгы дүмбей бүргевезин дээш, ам дээрезинде — чырык барда, оруунарны уламчыланар. Чүге дээрге дүмбей караңгыда кылаштап чоруур кижиге кайнаар бар чыдарын билбес болгай. ³⁶ Ам дээрезинде, чырык силер-биле кады турда, чырыкка бүзүренер, ындан чырыктың ажы-төлү болур силер». Ону чугаалаан соонда, Иисус чоруй баргаш, олардан чашты берген.

Иудейлерниң бүзүрөөни

³⁷ Иудейлер көрүп турда, Ол чеже-даа кайгамчык чүүлдер кылырга, олар Аңаа бүзүрөөннер. ³⁸ Медээчи Исаияның: «Дээрги-Чаяакчы, бистен дыңнаан чүвезинге кым бүзүрөөнил? Дээрги-Чаяакчының күчүзү кымга ажыгтынганыл?»^a — дээн сөзүнүң боттанганы ол болган. ³⁹ Оларның чүге бүзүрөөниниң дугайында Дээрги-Чаяакчы демги-ле Исаияны дамчыштыр мынча дээн турган: ⁴⁰ «Мен оларның карактары согурартып, чүректерин дашталдырып кагдым, ындангаш олар карактары-биле көрбөс, чүрээ-биле угаавас-тыр. Оон башка Менден дилеп чедип келгейлер, Мен ындан оларны экирткей мен»^b. ⁴¹ Иисустуң алдарын көргөн болгаш, Исаия ында дээн база Ооң дугайында чугаалаан чүве-дир.

⁴² Ынчалза-даа баштыңнар аразындан безин Аңаа бүзүрөй берген улус хөй болган. Олар чүгле фарисейлер ужун, оларны демгилери синагогалардан чара бербезин дээш, Аңаа бүзүрөөнин ажыы-биле чугаалавааннар. ⁴³ Чүге дээрге олар Бургандан кээр алдарга көөрдө, улус мурнунга ат-алдарга артык ынак болганнар.

Бүзүрөөри болгаш бүзүрөөви

⁴⁴ Иисус: «Меңээ бүзүрөөн кижиге чүгле Меңээ эвес, харын Мени айбылап чоруткан Адамга бүзүрөөн-дир. ⁴⁵ Мени көргөн кижиге Мени айбылап чоруткан Адамны база көрүп турар. ⁴⁶ Меңээ бүзүрөөн кижиге бүрүзү дүмбей караңгыга артпазын дээш, Мен бо делегейге чырык болуп келген мен. ⁴⁷ Кандыг-бир кижиге Мээң сөстөримни дыңнааш, сагывас болза, Мен ону шиитпес мен: чүге дээрге Мен бо делегейни шиидер дээш эвес, а камгалаар дээш келген мен. ⁴⁸ Менден ойталаар база Мээң сөзүмнү хүлээп алыксава кижиге турар болза, ооң шииткекчизи бар: Мээң аңаа чугаалаан сөзүм шииткекчи болуп, ону сөөлгү

^a Ис. 53:1. ^b Ис. 6:10.

хүнде шииде бээр. ⁴⁹Чүге дээрге Мен Бодумнуң өмүнээмден чугаалаваан мен, харын Мени айбылап чоруткан Адам чүнү база канчаар чугаалаарын Меңээ айтып-чагаан. ⁵⁰Ооң айтыышкыны мөңгө амыдыралды бээр дээрзин билир мен. Ынчангаш чүгле Адамның чугаала деп айыткан чүвезин Мээң чугаалап турарым ол» — деп бүгү улуска дыңналдыр чугаалаан.

Иисустуң өөреникчилериниң буттарын чуп бергени

13 ¹Хосталыышкын байырлалының бүдүүзү турган. Иисус Бодунун бо делегейни каггаш, Адазынче ээп чоруур үе-шагынын чедип келгенин билир турган. Ол бо делегейде Бодунуу боор улуска ынак турган болгаш оларга ынакшылын эчизинге чедир көргүскен. ²Эрлик ынчан Симон Искарриоттуң оглу Иуданың сагыжынга Иисусту садыптар деп бодалды кирипкен турган. А Иисус өөреникчилери-биле кады чемненип олурган. ³Адазы бүгү чүвени Ооң холунга тыпсып бергенин, Бодунуң Бургандан келгенин болгаш ам Бурганче ээп чоруурун Иисус билип олурган. ⁴Ол туруп келгеш, Бодунуң даштыкы хевин ужулгаш, аржыыл алгаш, ооң-биле куржанып алган. ⁵Ооң соонда чунар саваже суг куткаш, өөреникчилериниң буттарын чуп, куржанып алган аржыылы-биле чодуп эгелээн.

⁶Ол Симон Пётрга чедип кээрге, демгизи Аңаа: «Дээрги! Силер канчап мээң буттарым чуур дей бердиңер?» — дээн. ⁷Иисус аңаа: «Мээң чүнү кылып турарымны сен ам дээрзинде билбес-тир сен, ынчалза-даа сөөлүнде биле бээр сен» — деп харыылаан. ⁸Пётр: «Хоржок! Мээң буттарым кажан-даа чугбас силер!» — дээн. Иисус аңаа: «Буттарын чугбас болзумза, сенде Мээң-биле тудуш, дөмей чүү-даа чок болур» — деп харыылаан. ⁹Симон Пётр Аңаа: «Дээрги! Ынчаарга мээң чүгле буттарымны эвес, а холдарым биле бажымны база чуп беринер!» — дээн. ¹⁰Иисус: «Арыгланып чунган кижиниң чүгле буттарын чуур херек, чүге дээрге ооң бүгү боду арыг-дыр. Силер база арыг силер, ынчалза-даа шуптунар эвес» — деп харыылаан. ¹¹Ол Бодун кым садыптарын билир турган, ынчангаш: «Шуптунар эвес» — дээни ол.

¹²Оларның буттарын чуп бергеш, Бодунуң хевин кедип алган соонда, Иисус база катап хөлестеп чыдыпкаш, оларга мынча дээн: «Силерге Мээң чүнү кылганымны билеп тур силер бе? ¹³Силер Мени Башкы болгаш Дээрги деп адаар-дыр силер, ол чугаанар шын болдур ийин — Мен ылап-ла ындыг мен. ¹⁴Ынчангаш Дээргинер болгаш Башкынар болур Мен буттарыңар чуп бергенимде, силер база

бот-бодунарның буттарыңарны чуп бээр ужурулуг силер. ¹⁵Мээң силерге кылган чүвемни база шак ынчаар кылзыннар дээш, Мен силерге үлегер көргүстүм. ¹⁶Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: чалча бодунуң дээргизинден арта бербес, ону айбылап чоруткан кижиден айбылаткан төлээ база арта бербес. ¹⁷Силер ам ону билир болганыңарда, ынчалдыр күүседип чоруур болзунарза, амыр-чыргалдыг болур силер.

Иисустуң кым Ону садыптарын чугаалааны

¹⁸Силерниң шуптунарның дугайында чугаалавадым: шилип алган улузумну Мен билир мен. Ынчалза-даа Бижилгенин: „Мээң-биле кады хлеб чип орган кижини Менче тавангайын карарты“^a — дээн сестери чогуп бүтсүн. ¹⁹Ол бүгү боттаныр бетинде-ле силерге ол дугайын чугаалап турарым бо. Оон ол бүгү боттаны бергенде, Мени Ол-дур деп бүзүрезиннер дээш, ынчаар кылдым. ²⁰Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң айбылап чоруткан кижимни хүлээп аар кижини Мени хүлээп ап турары ол, а Мени хүлээп алган кижини Мени айбылап чоруткан Адамны хүлээп ап турары ол».

²¹Ону чугаалаан соонда, Иисустуң сагыш-сеткили аажок хөлзеп, мынча дээн: «Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силерниң бир-ээнер Мени садыптар-дыр». ²²Өөреникчилери Ол кымны ынча дээнин аайын тыппайн, удур-дедир кайгажып каап турганнар. ²³Иисустуң онза ынак турганы бир өөреникчи Ооң чанынга хөлестеп чыткан чүве-дир. ²⁴Ооң ынчап турар кижизини кымды дээрзин айтырзын дээш, Симон Пётр демги өөреникчиже имней каапкан. ²⁵Оозу Иисусче ээкекеш: «Дээрги! Ол кым ирги?» — деп айтырган. ²⁶Иисус: «Хлеб кескиндизин тавакче суп, шыгыткаш, Мээң тутсуп бээрим кижини ол болур» — деп харыылаан. Оон Ол кескиндизини шыгыткаш, Симон Искарриоттуң оглу Иудаже сунган. ²⁷Иуда хлеб кескиндизин тудуп аарга, эрлик олче дораан-на кире берген. Ынчан Иисус аңаа: «Кылыр ужурулуг херээни дүрген кыл» — дээн. ²⁸Ынчалза-даа хөлестеп чытканнарның аразындан кым-даа Ооң ынча дээн ужурун билбейн барган. ²⁹Иудада акша сугар ниити хааржак бар болганда, Иисус аңаа: «Биске байырлалга херек чүведен садып каг» — дээн-дир азы ядыыларга кандыг-бир чүведен бээрин айыткан-дыр аа деп, чамдыктары даап бодап каан. ³⁰Иуда кескинди хлебти ап алгаш, дораан үне берген. Дүн дүшкен турган.

^a Ыд. ыр. 40:10.

Чаа чагыг

³¹ Ол үне бээрге, Иисус мынча дээн: «Ам Кижиге амытан Оглу алдаржый берди. Ооң алдары — Бурганның алдары-дыр. ³² Бурганның алдары Ону дамчыштыр илереп кээр болганда, Кижиге амытан Оглонун кайы хире өндүр улуун Бурган Боду улуска көргүзүптер, Ол ону ол дораан кылыптар. ³³ Ажы-төлүм! Мен ам силер-биле кады үр турбас мен. Мени дилей бээр силер, ынчаарга Мээң иудейлерге чугаалааным ышкаш, силерге база ынчаар чугаалап тур мен: Мен кайнаар чоруй баар-дыр мен, силер ынаар чедип шыдавас силер.

³⁴ Чаа чагыгны силерге берип тур мен: бот-боттарыңарга ынак болунар. Силерге Мээң ынаам ышкаш, силер база бот-боттарыңарга ынчаар ынак болунар. ³⁵ Силерниң аранарга ынакшыл-ла турар болза, силерни Мээң өөреникчилерим дээрзин делегейде хамык улус танып алыр».

Пётрнуң ойталаарын Иисустуң өттүр билип чугаалааны

(Мф. 26:31-35; Мк. 14:27-31; Лк. 22:31-34)

³⁶ Симон Пётр Оон: «Дээрги! Силер кайнаар баарыңар ол?» — деп айтырган. Иисус анаа мынчаар харыылаан: «Мээң чоруй баарым черже сен ам Мээң соомдан чоруп шыдавас сен. Ынчалза-даа сөөлүнде чеде бээр сен». ³⁷ Пётр Анаа: «Дээрги! Чүге мен ам Силерни эдерип шыдавазым ол? Мен Силер дээш, амы-тыным-даа бээринге белен мен!» — дээн. ³⁸ Иисус мынча деп харыылаан: «Мени дээш, амы-тыныңны бээр деп че? Алыс шынны сенээ чугаалап тур мен: аскыр-дагаа алгыргалакта, сен Мени танывас болуп, үш катап ойталаар-дыр сен!

Адаже баар орук

14 ¹ Силерниң чүректинер мунгарап хөлзевезин! Бурганга бүзүрээринер дег, Меңээ база бүзүрөңер! ² Адамның бажыңында чурттаар чер эмгежок. Ол ындыг эвес турган болза, Мен силерге чүге ону чугаалаар деп мен. Мен силерге турар чер белеткээр дээш, чоруурум бо-дур*. ³ Ам чорупкаш, силерге турар чер белеткеп кагзым-за, дедир чедип келгеш, Мээң турар черимге турзуннар дээш, силерни база Бодумче ап алыр мен. ⁴ А Мээң кайнаар чоруптарымыны билир болгай силер».

* ^{14:2} Бо сөстөрниң өске утказы: «„Силерге турар чер белеткээр дээш, чоруптум“ деп, Мен силерге чугаалаважык мен бе?» — бооп чадавас.

⁵ Фома Анаа: «Дээрги! Кайнаар чоруптарыңарны билбес-тир бис. Ынчаарга орукту канчап билип алыр бис?» — дээн. ⁶ Иисус: «Мен дээрге орук, алыс шын база амыдырал-дыр мен. Чүгле Мени таварты дээрден башка, кым-даа Адамга кээп шыдавас — деп харыылаан. — ⁷ Силер Мени билир турган болзуңарза, Адамны база билген турар ийик силер. Амдан эгелеп, силер Ону билир силер, харын-даа Ону көргөн силер». ⁸ Филипп Анаа: «Дээрги! Адаңарны биске көргүзүңерем, биске ол-ла четчир» — дээн.

⁹ Иисус анаа: «Мен силерниң аранарга мынча үр болдум, а сен Мени билбезиң ол чүве бе, Филипп? Мени көргөн кижиге Адамны көргөн болур. Сен канчап-ла: „Адаңарны биске көргүзүңерем“ — дээр сен?» — деп харыылаан. ¹⁰ «Мени — Адамда, а Адамны — Менде бар дээрзинге бүзүрөвейн тур сен бе? Силерге чугаалап турар сөстөрүмни Бодумнун өмүнээмден чугаалавайн тур мен: ол дээрге Менде бар Адамның Бодунун ажыл-херээн чаяп турары ол-дур. ¹¹ Мени — Адамда, а Адамны — Менде бар деп, Меңээ бүзүрөңер. Мээң сөстөрүмге бүзүрөвезиңерзе, ол ажыл-херектер дээш, Меңээ бүзүрөңер. ¹² Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Меңээ бүзүрээр кижиге Мээң кылып турарым ажыл-херектерни база кылып шыдаар, харын-даа оон артыкты кылып, чүге дээрге Мен ам Адамче чоруптар-дыр мен. ¹³ Силер Мээң адым адап, чүнү-даа дилээр болзуңарза, Оглонун дамчыштыр Адам алдаржызын дээш, ону шуптузун күүседир мен. ¹⁴ Мээң адым адап, чүнү-даа дилээр болзуңарза, Мен силерге ону күүседир мен.

Ыдыктыг Сүлдени аазааны

¹⁵ Меңээ ынак болзуңарза, айтышкыннарым сагыр силер. ¹⁶ Адамдан ынчан дилээримге, Ол силерге кезээ мөңгөде силер-биле кады чоруур өске Өмээржикчини бээр. ¹⁷ Алыс шынны көргүзүп турар Сүлде — Өмээржикчи ол-дур. Ону көрбөс база билбес болганда, бо делегейниң улузу Ону хүлээп ап шыдавас. А силер Ону билир силер, чүге дээрге Ол силер-биле кады чоруур болгаш силер-биле тудуш бар.

¹⁸ Силерни өскүссүреди каапкаш барбас мен, а силерге дагын ээп кээр мен. ¹⁹ Ам бичии болгаш, бо делегейниң улузу Мени оон ыңай көрбөй баар, ынчалза-даа силер Мени көөр силер. Мен амыдыраар мен, ынчангаш силер база амыдыраар силер. ²⁰ Ол хүн кээрге, Мени — Адамда, силерни — Менде, а Мени — силерде бар дээрзин билип каар силер. ²¹ Кым Мээң айтышкыннарымны шыгжап алганыл база оларны сагып чоруурул, ол кижиге Меңээ ынак болур. Кым Меңээ

ынагыл, ол кижиге Мээң Адам база ынак. Мен база ол кижиге ынак болуп, анаа Бодумну көргүзөр мен».

²²Искарриот эвес, өске Иуда Аңаа: «Дээрги! Силер Бодунарны бо делегейниң улузунга эвес, а чүгле биске көргүзөр деп тур силер бе? Ол чүгө ындагыл?» — дээн. ²³Иисус аңаа мынчаар харыбылаан: «Кым Меңээ ынагыл, ол Мээң сөзүмнү сагып чоруур. Адам ынчан аңаа ынак апаар, оон Адам-биле кады ол кижиге чеде бергеш, оон-биле кады чурттай бээр бис. ²⁴Меңээ ынак эвес кижиге Мээң сөстөрүмни сагы-вас. А силерниң дыннап турар өөредиңер болза, Мээни эвес, а Мени айбылап чоруткан Адамны-дыр. ²⁵Силер-биле кады турар болгаш, Мен ону силерге чугааладым. ²⁶Адамның силерге Мени дээш чорудуп бээри Өмээржикчи — Ыдыктыг Сүлде силерни хамык чүвөгө өөредип каар болгаш Мээң силерге чугаалааным бүгү чүвени силерге сагындырар.

²⁷Мен амыр-тайбыңны силерге арттырдым, силерге бээрим амыр-тайбыңым ол-дур. Бо делегейниң бээри дег эвес амыр-тайбыңны Мен силерге берип тур мен. Силерниң чүректөрүңер хөлзевезин, ол ышкаш кортпаңар. ²⁸Мээң силерге: „Силерден чоруптум, оон силерге катап ээп кээр мен“ — дээнимни дыннадыңар чоп. Силер Меңээ ынак турган болзуңарза, Мээң ам Адамче чоруптарым дээш, өөрүүр ийик силер. Чүгө дээрге Адам Менден өндүр чаагай болгай. ²⁹Ынчангаш ол бүгү боттаны бээрге, Мээң чугаалаан чүвөм шын дээрзинге бүзүрөзүннөр дээш, ол бүгү дугайында, боттанырының бетинде-ле, силерге чугаалап бердим. ³⁰Мен ам моон сонгаар силер-биле чугаалашпас мен, чүгө дээрге бо делегейниң чагырыкчызы чоокшулап кел чор. Оон Мени баш билир эргези чок, ³¹ынчалза-даа Адамга ынаамны бо делегейниң улузу билип алзын дээш, Мен ам Оон айыткан чүвезин кылыр мен. Тургулаңар, моон чоруулар!

Виноград сывы-биле деңнелге

15 ¹Мен дээрге ёзулуг виноград сывы мен, а Мээң Адам — виноград ажаакчызы-дыр. ²Мээң чимис үнмес адырым бүрүзүн Ол одура кезип кааптар, а чимис үнер адырларымны, оон-даа хөй дүжүттү берзиннөр дээш, арыглап кааптар. ³Мээң силерге медеглээн сөзүмнүн ачызында ам арыгланы берген силер. ⁴Силер — Менде, а Мен — силерде бар болуулу. Адыр боду чайгаар чимистелип, дүжүт бербес, ол сыптың тудуш кезээ болур ужурлуг. Менде бар болбас болзуңарза, силер база боттарыңар дүжүт эккеп шыдавас силер.

⁵Мен дээрге сып мен, а силер — адырлар силер. Кым Менде бар боорул, Мен база ол кижиге бар мен, ол ынчан элбек дүжүттү бээр. Мен чогулда силер чүнү-даа кылып шыдавас силер. ⁶А Менде бар болуп, харылзаа тутпаан кижиге — үндүр октаттына берген, кадып калган адыр дег. Ындыг адырларны чыгаш, отче киир октап, өрттедиптер.

⁷Силер Менде бар болзуңарза база Мээң сөстөрүм силерде бар болза, күзээн-не чүвөнөрү ынчан диленер, шуптузу бүдө бээр. ⁸Силер хөй дүжүттү бээр болзуңарза база Мээң өөреникчилерим болуп турар болзуңарза, Адам улам-на алдаржыыр. ⁹Адамның Меңээ ханы ынаа дег, Мен база силерге ынак мен. Мээң ынакшылым иштинде болуп амыдырар! ¹⁰Мен база-ла Адамның чагыларын сагааш, Оон ынакшылының иштинде болуп амыдырап чоруурум бо. Силер база айтышкыннарым сагып болзуңарза, Мээң ынакшылым иштинде болуп амыдыраар силер. ¹¹Мээң өөрүшкүм силерни болзун дээш база өөрүшкүңер эгээртинмес долу болзун дээш, Мен ону силерге чугааладым. ¹²Мээң силерге ынаам ышкаш, бот-боттарыңарга ынак болунар. Мээң силерге чагыым ол-дур. ¹³Бодунун эш-өөрү дээш амы-тынын бээр кижиниң ынакшылыңдан артык ынакшыл чок. ¹⁴Мээң силерге айтышкын кылдыр берген чүүлүмнү сагып чоруур болзуңарза, Мээң эш-өөрүм боор силер.

Иисус болгаш бүзүрөөн кижиге

¹⁵Мен ам силерни чалчалар деп адавастай бердим, чүгө дээрге чалча кижиге оон дээргизи чүнү кылып турарын билер эвес. Харын Мен силерни эш-өөрүм деп ададым, чүгө дээрге Адамдан дыннааным бүгү чүүлдү силерге чугаалап бердим. ¹⁶Силер Мени шилип албаан силер, харын бо делегейге чоруур кылдыр база кажан кезээде артар дүжүдүн бээр кылдыр хүлээндирип, силерни Мен Бодум шилип алдым. Ынчан Мээң адым адап, чүнү-даа дилээринерге, Адам силерге дөгөрезин бээр. ¹⁷Мээң силерге чагыым бо-дур: бот-боттарыңарга ынак болунар!

Бүзүрөөн кижиге болгаш бо делегей

¹⁸Бо делегейниң улузу силерни көөр хөңнү чок болур болза, оларның баштай Мени көөр хөңнү чок апарганын сактып чорунар. ¹⁹Силер бо делегейге хамааржыр турган болзуңарза, ол силерге бодунун улузунга дег ынак болур ийик. Ынчалза-даа силер бо делегейге хамаарышпас силер, чүгө дээрге Мен силерни шилип алгаш, бо делегейден аңгыладым, ол дээш, бо делегей силерни көөр хөңнү чок-тур. ²⁰„Чалча бодунун дээргизинден арта бербес“ — деп силерге чугаалаан сөзүмнү

сактып чорунар. Мени истеп сүрүп турганда, силерни база истеп сүре бээр. Мээң сөстөрүмни сагып чорааннар болза, силерниин база сагырлар. ²¹Мээң улузум боорунарга, бо делегейниң улузу силерге ол бүгүнү кылып, чүге дээрге олар Кым Мени айбылап чорутканын билбес-тирлер. ²²Мен бо делегейже келбээн азы олар-биле чугаалашпаан болзумза, олар бачыды дээш буруудавастар ийик. А ам оларда бачыды дээш агартыныг чок-тур. ²³Мени көөр хөңнү чок кижиге Адамны база көөр хөңнү чок. ²⁴Өске кымның-даа кылып шыдавазы ажил-херектерни Мен оларның аразынга кылбаан болзумза, олар бачыды дээш буруудавастар ийик. А ам олар ажил-херектерини көргөш-даа, дөмей-ле Мени база Адамны көөр хөңнү чок-турлар. ²⁵Ынчангаш оларның ыдыктыг хоойлузунда: „Мени хей-ле көөр хөңнү чок апарганнар“^а — деп бижээн чүүл чогуу бүткени ол.

Бүзүрээн кижиге болгаш Сүлдэ

²⁶Мээң силерге Адамдан чорудуптарым, Адамдан үнүп турар алыс шынның Сүлдэзи болур Өмээржикчи чедип кээр. Ол Мээң дугайым-да херечилээр. ²⁷Силер база Мээң херечилерим силер, чүге дээрге эң эгезинден-не Мээң-биле кады турган силер.

Истеп сүрүүшкүннер дугайында өөреникчилерге сагындырыг

16 ¹Мен силерниң бүзүрелиңер чайгыла бербезин дээш, бо бүгүнү чугааладым. ²Силерни синагогалардан үндүр сывыртаптар. Силерни өлүргөн улус ооң-биле Бурганга бараан болуп турарывыс ол деп бодай бээр ындыг безин үе чедип кээр. ³Олар силерни ынчалдыр аажылай бээр, чүге дээрге Адамны-даа, Мени-даа билбес-тирлер. ⁴Ындыг үе чедип кээрге, Мээң силерге ол дугайын чугаалап турганымны сагынзыннар дээш, ол бүгүнү Мен силерге чугааладым. Силер-биле кады турган болгаш, силерге ону эң эгезинде чугаалаваан мен.

Ыдыктыг Сүлдениң ажил-херээ

⁵А ам Мени айбылап чоруткан Адамче чоруурум ол-дур. Ынчалза-даа силерниң кайыңар-даа Менден: „Кайнаар баарыңар ол?“ — деп айтырбас-тыр. ⁶Чүге дээрге Мээң сөстөрүмни дыңнааныңар соонда, чүректиниңерни мунгарал дола берген-дир. ⁷Ынчалза-даа Мен силерге алыс шынны чугаалап тур мен: Мен чоруй барзымза, силерге эки болур. Чүге дээрге Мен чорбазымза, Өмээржикчи силерге келбес, а

^а Ыд. ыр. 34:19.

чорупсумза, Ону силерге ыдыптар мен. ⁸Оон Ол чедип келгеш, бачыт, чөптүг чорук база Бурганның шүүгүзү деп чүл ол дээрзин бо делегейниң улузунга көргүзүп, ол бүгүнү шын эвес билип турары дээш, оларны сойгалаар. ⁹Бачыт дугайында бо делегейниң улузу билбестир — чүге дээрге олар Менээ бүзүрөвес-тир. ¹⁰Чөптүг чорук дугайында олар билбес-тир — чүге дээрге Мен ам Адамче чоруурум бо-дур, моон соңгаар Мени көрбес силер. ¹¹Шүүгү дугайында олар билбестир — чүге дээрге бо делегейниң чагырыкчызы шииттирип алгандыр. ¹²Оон-даа хөй чүвени силерге чугаалаар дээн мен, ынчалза-даа ам ону угаап шыдаар хире эвес-тир силер. ¹³Алыс шынның Сүлдэзи чедип келгеш, силерни алыс шынче баар орук-биле эдерти бээр. Чүге дээрге Ол бодунун өмүнээзинден чугаалавас, а чүгле дыннаан чүвезин силерге дамчыдар болгаш чүү болурун чугаалап бээр. ¹⁴Ол Мени алдаржыдар, чүге дээрге чугаалаар бүгү чүвезин Менден алгаш, силерге дамчыдып бээр-дир. ¹⁵Адамда бар бүгү чүве Мээңи-дир. Ынчангаш ол Сүлдениң Менден алгаш, силерге дамчыдып бээрин чугааладым. ¹⁶Удатпайн, силер Мени көрбейн баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер»*.

Өөреникчилерниң ажыг-шүжүү өөрүшкүже шилчий бээр

¹⁷Оон өөреникчилериниң чамдызы ынчан аразында: «„Удатпайн, силер Мени көрбейн баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер“ база „Мен Адамче чоруурум бо-дур“ — дээш, биске оон чүнү элдээртип турары ол? ¹⁸А: „Удатпайн“ — деп, ол чүү дээри ол? Бис Оон чүнү чугаалаанын билбес-тир бис» — деп чугаалажып турганнар.

¹⁹Оларның чүнү айтырар деп бодаанын Иисус билир турган. Ынчангаш оларга мынча дээн: «Мээң „Удатпайн, силер Мени көрбейн баар силер, оон көңгүс үр болбайн, катап көре бээр силер“ — дээш, чүнү элдээрткеним ол боор деп, бот-боттарыңардан айтыржып тур силер бе? ²⁰Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: силер ыглап-сыктап база кажыыдай бээр силер, а бо делегейниң улузу ол өйде өөрүп-хөглөй бээр. Силер муңгараар силер, ынчалза-даа силерниң мунгаралыңар өөрүшкүже шилчий бээр. ²¹Херээжен кижиге божуур деп баргаш, муңгарай бээр, чүге дээрге оон хилинчек көөр үези келген-дир. Ынчалза-даа чаш төлүн божуп алганда, өртемчейге

* ^{16:16} Чамдык бурунгу грек сөзүглелдерде бо сөстөргө: «Чүге дээрге Мен Адамче чоруптарым ол-дур» — деп сөстөрни немээн.

кижиниң төрүттүнгени дээш өөрээнинден, хилинчээн утгуптар. ²²Силер ам шак-ла ындыг мунгаралга алыскан-дыр силер, ынчалза-даа Мен силерни база катап көрүп каар мен. Силерниң чүрээнер ынчан өөрүй бээр, а ол өөрүшкүнерни кым-даа силерден хунаап ап шыдавас. ²³Ол хүн кээрге, Менден чүнүң-даа дугайында айтыраы болдунмас. Алыс шынны силерге чугаалап тур мен: Мээң адым адап, Адамдан чүнү-даа дилээр болзунарза, Ол силерге дөгөрезин бээр. ²⁴Мынчага дээр силер Мээң адым адап, чүнү-даа дилевээн силер. Диленер, оон алыр силер, силерниң өөрүшкүнер эгээртинмес долу болур.

Мен бо делегейни тишлээн мен

²⁵Амдыгаа дээр Мен силерге угаадыглыг чугаалар дузазы-биле чугаалап келдим. Ынчалза-даа силерге Адамның дугайында, угаадыглыг чугаалар чокка, ажыы-биле чугаалай бээрим үе-шаг кел чор. ²⁶Ол хүн кээрге, Мээң адым адап, Оон диленер. А Мен Адамдан силер дээш ээрежип дилээримни чугаалавайн тур мен. ²⁷Адам Боду-ла силерге ынак. Силер Меңээ ынак апаргаш, Мээң Бургандан келгенимге бүзүрөөн боорунарга, Ол силерге ынак. ²⁸Мен Адамдан чоруткаш, бо делегейге чедип келдим, а ам бо делегейни каапкаш, база катап Адамче чоруурум бо-дур».

²⁹Оон өөреникчилери Анаа мынча дээннер: «Силер ам кандыг-даа угаадыглыг чугаа чокка, ажыы-биле чугаалап тур силер. ³⁰Силерниң хамык чүвени билириңерни база Силерден кымның-даа айтырыг салырын хереглевицинерни ам билип тур бис. Ынчангаш Бургандан келгениңерге бүзүрөй бердивис».

³¹Иисус оларга мынча дээн: «Ам-на бүзүрединер бе?! ³²Силер шуптунар Мени чааскаандырзымны каапкаш, чүк санай тарай маңнажы бээринер үе мыя бо келди, харын мырыңай дүжүп келди. Ынчалза-даа Мен херек кырында чааскаан эвес мен, чүге дээрге Адам Мээң-биле кады болгай. ³³Мээң-биле харылзаанар силерге амыр-тайбыңны берзин дээш, Мен силерге бо бүгүнү чугааладым. Силерни бо делегейде качыгдал манап турар, ынчалза-даа туттунунар: Мен бо делегейни тишлээн мен!»

Өөреникчилери дээш, Иисустуң мөргүлү

17 ¹Ону чугаалааш, Иисус карактарын дээрже углай көрүңгеш, мынча дээн: «Адам! Шаг-үем чедип келди. Оглуң Сени алдаржыдып шыдазын дээш, Оглуңнун алдарын улуска көргүс. ²Ол Сээң Анаа бүзүрөп хүлээткен улузуннун шуптузунга мөңгө амыдыралды

берзин дээш, Сен Аңаа бүгү кижиге төрөлгөтөнни чагырар эргени бердин. ³А мөңгө амыдырал дээрге-ле, дың чангыс алыс шын Бурган болур Сени база Сээң айбылап чорутканың Иисус Христосту билип алыры болгай. ⁴Сээң Меңээ кылзын дээш дааскан ажил-херээни күүсеткеш, Мен Сени чер кырынга алдаржыттым. ⁵О, Адам, бо өртемчей бодарап тывылбаанда-ла, Мен Сээң-биле кады турумда эдилеп чорааным, Бодунда бар алдарың-биле Мени ам алдаржыдып көр.

⁶Сээң бо делегейден алгаш, Меңээ хүлээдип берген улузунга Сээң адынны ажыдып бердим. Олар Сээң улузун болуп чораан, оон Сен оларны Меңээ хүлээдип бердин. Олар Сээң сөзүннү дыннаар-дырлар. ⁷Сээң Меңээ бергениң хамык чүүл Сенден үнген дээрзин олар ам-на билип алдылар. ⁸Чүге дээрге Сээң Меңээ берген сөстериңни оларга дамчыттым. Улус оларны хүлээп алгаш, Мээң Сенден келгенимни ылап деп билип кааннар база Мени Сээң айбылап чорутканыңга бүзүрөй бергеннер. ⁹Мен олар дээш, мөргүп тур мен. Бо делегейде шупту улус дээш эвес, а чүгле Сээң Меңээ берген улузун дээш, мөргүп тур мен, чүге дээрге олар Сээң улузун болгай. ¹⁰Менде бар бүгү улус – Сээни, а Сенде бары – Мээни болгай. Мен оларны дамчыштыр алдаржый берген мен. ¹¹Мен ам бо делегейде эвес мен, Мен Сенче чоруптум, а олар бо делегейге артып каарлар. Ыдыктыг Адам! Бистин чангыс эптивис ышкаш, олар база чангыс эптиг болзун дээш, Меңээ бергениң Бодуннун адынның күжү-биле оларны кадагалап көр. ¹²Мен олар-биле кады бо делегейге тургаш, Меңээ бергениң Бодуннун адынның күжү-биле оларны кадагалап чордум. Ол улусту кадагалап шыдадым-даа: Бижилгениң сөзү чогузун дээш, өлүр чолга онаашкан чүгле чангыс кижиден ангыда, оларның кайызы-даа өлбеди.

¹³А ам Сенче дедир чоруурум бо-дур. Мээң өөрүшкүм оларның чүректериңге эгээртинмес долу бар болзун дээш, амдызында бо делегейге тургаш, ол бүгүнү чугааладым. ¹⁴Мен оларга Сээң сөзүннү дамчыттым, ынчангаш бо делегейниң улузу оларны көөр хөңнү чок апарган, чүге дээрге Мээң бо делегейден эвезим ышкаш, олар база бо делегейден эвес болгайлар. ¹⁵Сээң оларны бо делегейден алгаш баарыңны дилевейн тур мен, харын оларны бузуттан камгалаарыңны дилеп тур мен. ¹⁶Мээң бо делегейден эвезим ышкаш, олар база бо делегейден эвес-тирлер. ¹⁷Оларны Бодуннун алыс шының-биле ыдыктап көр: Сээң сөзүң дээрге-ле алыс шын ол-дур. ¹⁸Мени бо делегейге айбылап чорутканың ышкаш, Мен база оларны шак ынчаар бо делегейге айбылап чоруттум. ¹⁹Олар база Сээң ылап шын улузун

болзун дээш, Мен Бодумну Сенээ бүрүнү-биле бараан болурунга хүлээдип тур мен. ²⁰Чүгле олар дээш эвес, харын оларның өөредиин дамчыштыр Меңээ бүзүрей бээр бүгү улус дээш база дилеп тур мен. ²¹Олар шупту чангыс эптиг болзуннар: Адам сээң — Менде, а Мээң — Сенде барым дег, олар база шак ынчаар Бисте бар болзуннар. Бо делегейниң улузу Мени Сээң айбылап чорутканынга бүзүрезин. ²²Бистиң чангыс эптивис дег, олар база ындыг чангыс эптиг болзуннар дээш, Меңээ бергениң алдарны Мен оларга база берип каан мен. ²³Мен — оларда бар мен, а Сен — Менде бар сен. Мени Сээң айбылап чорутканынны база Меңээ ышкаш, оларга ынаанны бо делегейниң улузу билип алзын дээш, олар база бүрүнү-биле чангыс эптиг болзуннар!

²⁴Адам! Сээң Меңээ берген улузун Мээң турар черимге Мээң-биле кады турарын күзеп тур мен. Бо өртемчей чаяаттынар мурнунда-ла Сен Меңээ ынак турдун, ынчангаш Сээң Меңээ бергениң алдарымны олар көрзүннер. ²⁵Бачыт чок Адам! Бо делегейниң улузу Сени билбейн барган. Ынчаарга Мен Сени билир мен, а Меңээ бүзүрэннер Мени Сээң айбылап чорутканынны билирлер. ²⁶Сээң Меңээ ынакшылың дег, шак ындыг ынакшыл оларга турзун дээш база Мээң оларга бар болурум дээш, Мен Сээң адынны оларга ажыдып берген мен база ам-даа ажыдар мен».

Иуданың Иисусту садыпканы

(Мф. 26:47-56; Мк. 14:43-50; Лк. 22:47-53)

18 ¹Адазынга ынчаар мөргүп алгаш, Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады Кедрон суунуң аккан шынаазының ындынче, сесерликтиг черже чорупкан. Ол сесерликче Бодунун өөреникчилери-биле кады кире берген. ²Саттыныкчы Иуда ол черни билир турган, чүге дээрге Иисус Бодунун өөреникчилери-биле кады болганчок-ла аңаа чыглыр турган чүве-дир. ³Ынчангаш Иуда рим шериглерни база Бурганның дээди бараалгакчыларының болгаш фарисейлерниң чорутканы таңныылдарны эдертип алгаш, ынаар чеде берген. Олар шупту деңнерлиг, чырыткыларлыг болгаш ок-чепсектиг болган.

⁴Иисус Боду-биле чүү болурун дөгезин билир болгаш, оларже уткуй үнгеш: «Кымны дилеп чор силер?» — деп айтырган. ⁵Олар: «Назарет чурттуг Иисусту» — деп харыылааннар. Иисус оларга: «Мен-дир мен» — дээн. Саттыныкчы Иуда база олар-биле кады турган. ⁶Иисус оларга: «Мен-дир мен» — деп чугаалаптарга, олар аткаар

баскаш, черже доңгая кээп дүшкеннер*. ⁷Ол: «Кымны дилеп чор силер?» — деп база катап айтырган. Олар: «Назарет чурттуг Иисусту» — дээннер. ⁸Иисус мынча деп харыылаан: «„Мен-дир мен“ деп силерге чугааладым чоп. Мени дилеп чоруур болзунарза, бо улуска дегбейн, салып чорудуптунар». ⁹(Иисустун: «Адам, Меңээ берген улузуннун аразындан Мен кымны-даа чидирбедим» — дээн сөзү ынчаар чогул бүткен.)

¹⁰Симон Пётр хылыштыг чораан болгаш, оозун ушта тырткаш, Бурганның дээди бараалгакчызының чалчазының оң талакы кулаан одура шаапкан. Чалчанын адын Малх дээр чүве-дир. ¹¹Ынчалза-даа Иисус Пётрга мынча дээн: «Хылыжың хыннап ал! Бо үлүг-дашканы Меңээ Адам берди. Таанда-ла Мен ону ишпес мен бе?»

Иисусту тудуп хоругдааны

(Мф. 26:57-58; Мк. 14:53-54; Лк. 22:54)

¹²Рим шериглер болгаш оларның баштыңчызы база иудей таңныылдар ынчан Иисусту туткаш, Ооң холдарын хүлүп алганнар. ¹³Оон Ону баштай Аннага чедире бергеннер. Анна болза, ол чылын Бурганның дээди бараалгакчызы турган Каиафаның каты чүведир. ¹⁴«Бүгү чон дээш, чангыс кижиниң өлү бергени дээре» деп, иудейлерге сүме каткан Каиафа ол турган. ¹⁵Иисусту Симон Пётр болгаш өске бир өөреникчи эдерип чораан. Ол өөреникчини Бурганның дээди бараалгакчызы таныыр турган, ынчангаш ол Иисус-биле кады Бурганның дээди бараалгакчызының коданынче кире берген.

Пётрнуң Иисустан ойталааны

(Мф. 26:9-70; Мк. 14:66-68; Лк. 22:55-57)

¹⁶А Пётр даштыгаа, хаалга чанынга туруп калган. Бурганның дээди бараалгакчызының таныыры демги өөреникчи оон үнүп келгеш, хаалгачы уруг-биле чугаалашкаш, Пётрну иштинче киире берген. ¹⁷Хаалгачы чалча уруг ынчан Пётрга: «Сен база ол Кижиниң өөреникчилеринин бирээзи эвес сен бе?» — дээн. Пётр: «Чок» — деп харыылаан. ¹⁸Соок боорга, чалчалар болгаш таңныылдар от ужудуп алгаш, чыннып турганнар. Пётр база-ла олар-биле кады чыннып туруп алган.

* ^{18:6}Иисустун чугаалаан: «Мен-дир мен» — деп сөстери Бурганның ыдык адының грек дылче очулгазынга дөмей бооп турар.

Иисусту байысааганы

(Мф. 26:59-66; Мк. 14:55-64; Лк. 22:66-71)

¹⁹ Бурганның дээди бараалгакчызы Иисусту Ооң өөреникчилеринин болгаш өөредиинин дугайында байысаай берген. ²⁰ Иисус аңаа: «Мен бүгү улуска ажы-биле чугаалап турдум. Мен кезээде хамык иудейлернин үргүлчү чыгыр черлери – синагога болгаш Бурганның өргээзинге өөредип турдум. Мен ажыт-чажыт чокка суртаалдап турдум. ²¹ Чүге Мени байысаап тур силер? Дыңнаан улустан Мээң чүнү чугаалап турганымны айтырыңар. Мээң чугаалап турган чүвемни олар билер-ле болгай» – деп харыылаан.

²² Иисус ону чугаалаптарга, чанынга турган бир таңныыл Ооң чаагынче дажыпкаш: «Бурганның дээди бараалгакчызы-биле Сээң канчаар чугаалажып турарың ол?» – дээн. ²³ Иисус аңаа: «Мен соора барган болзумза, кижини бүрүзүнге соора барганымны көргүс, а шынын чугаалаан болзумза, Мени чүге дажыгырың ол?» – дээн. ²⁴ Анна Иисусту хүлүг-лүг хевээрзин Бурганның дээди бараалгакчызы Каиафаже чорудупкан.

²⁵ Симон Пётр чылынмышаан хевээр турган. Ынчан улус оон: «Сен база Ооң өөреникчилеринин бирээзи эвес сен бе?» – деп айтырганнар. Ол ойталап: «Чок» – дээн. ²⁶ Пётрга кулаан одура шаптырткан кижинин төрели болур, Бурганның дээди бараалгакчызынын база бир чалчазы ынчан: «Мен сени сесерликке, Ооң-биле кады турунда көргөн эвес ийик мен бе?» – дээн. ²⁷ Пётр база катап ойталап каапкан. Оон дораан-на аскыр-дагаа алгыра берген.

Иисус рим чагырыкчы Пилаттың мурнунда

(Мф. 27:1-2, 11-14; Мк. 15:1-5; Лк. 23:1-5)

²⁸ Эрген эрте Иисусту Каиафадан рим чагырыкчынын ордузунга чедире бергеннер. Хирге борашпас дээш, ёзулал сагып, иудей эрге-чагырга улузу ордуже кирбээннер, а олар ынаар кире берген болза, хосталышкын байырлалынын кежээки чемин чип шыдавас апаар турган. ²⁹ Ынчангаш Пилат оларга уткуй үнүп келген. Ол: «Силер Бо кижини чүү дээш буруудадып тур силер?» – деп айтырган. ³⁰ Олар аңаа: «Ол чүнү-даа үлгетпээн болза, бис Ону силерге эккелбес ийик бис» – деп харыылааннар. ³¹ Пилат оларга: «Силер Ону боттарыңар алгаш, ыдыктыг хоойлуңар ёзугаар шиидинер» – дээн. Иудейлер аңаа: «Кымны-даа өлүрүп шаажылаар эргевис чок» – деп удурланганнар. ³² Иисустуң Бодунуң кандыг өлүм-биле өлүрүн баш удур чугаалаан сөстери боттанзын дээш, ынчаар болганы ол.

³³ Пилат ынчан ордузунче дедир кире бергеш, Иисусту кый деп алгаш: «Сен иудей хаан сен бе?» – деп айтырган. ³⁴ Иисус: «Ону силер бодунар ынча дидинер бе азы силерге Мээң дугайымда өске улус чугаалады бе?» – деп удур айтырган. ³⁵ Пилат мынча деп харыылаан: «Мен иудей-дир мен бе? Сээң-не чуртташтарың база Бурганның дээди бараалгакчылары Сени меңээ тудуп эккелдилер чоп. Чүнү үлгеткен кижини сен?» ³⁶ Иисус: «Мээң Чагыргам бо делегейден эвес чүве. Мээң Чагыргам бо делегейден турган болза, албатыларым иудейлерге Мени тудуп бериптезин дээш, болчуп сокчурлар ийик. Чок, Мээң Чагыргам моон эвес» – деп харыылаан. ³⁷ Пилат Аңаа: «Ынчаарга Сен черле хаан ышкажың чүл?» – дээн. Иисус мынча деп харыылаан: «Мени хаан деп, силер чугаалап тур силер. Мен алыс шынны херечилээр дээш төрүттүндүм база ол дээш, бо делегейге чедип келдим. Алыс шынга хамааржыр кым-даа болза, Мээң үнүмнү дыңнап турар». ³⁸ Пилат Иисустан: «Алыс шын деп ол чүнүл?» – деп айтырган.

Ону чугаалааш, Пилат база катап иудейлерге үнүп келгеш, оларга мынча дээн: «Мен бо кижинин кандыг-даа кем-буруузун тыппас-тыр мен. ³⁹ Силернин ёзу-чаңчылыңар ёзугаар, хосталышкын байырлалы кээрге, силерге бир херектенни хостап бээр ужурлуг мен. „Иудей хаанны“ силерге хостап берейн, күзеп тур силер бе?» ⁴⁰ Олар харызынга база катап: «Ону эвес! Варавваны!» – деп алгыржып үнгеннер. Варавва дээрге дээрбечи кижини чүве-дир.

Иисусту өлүрүп деп шииткени

(Мф. 27:15-31; Мк. 15:6-20; Лк. 23:13-25)

19 ¹ Пилат ынчан: «Иисусту аппараткаш, кымчылаңар!» – деп дужаанган. ² Шериглер тенниг чадаң ыяш будуундан оваадай өрээш, Ооң бажынга салгаш, хааннар кедер хүрең-кызыл хепти Аңаа кедирип кааннар. ³ Олар Иисустуң чанынга кээп: «Иудей хаан алдаржызын!» – дээш, Ооң чаагынче дажып турганнар.

⁴ Пилат база катап үнүп келгеш, иудейлерге: «Бо кижинин кандыг-даа кем-буруузун тыппаанымны билзиннер дээш, мен Ону силернин мурнуңарже үндүрүп келдим» – дээн. ⁵ Ынчан Иисус тенниг чадаң ыяш будуундан өрөөн оваадайлыг база хааннар кедер хүрең-кызыл хептиг үнүп келген. Пилат оон оларга: «Ол бо-дур!» – дээн.

⁶ Бурганның дээди бараалгакчылары болгаш таңныылдар Ону көрүп кааш-ла: «Ону хере шавыңар! Хере шавыңар!» – деп алгыржы бергеннер. Пилат оларга: «Ону боттарыңар алгаш, хере шаап каңар, чүге дээрге мен Ооң кем-буруузун тыппадым» – дээн. ⁷ Иудейлер аңаа:

«Бисте ыдыктыг хоойлу бар, а ону барымдаалаар болза, Ол өлүр ужурлуг, чүгө дээрге Ол Бодун Бурганның Оглу мен дээн-дир» — деп удурланганнар. ⁸Пилат ону дыңнааш, дам-на корга берген. ⁹Оон өргээзинче катап кире бергеш, Иисустан: «Кайыын келген сен?» — деп айтырган. Ынчалза-даа Иисус анаа харыы бербээн. ¹⁰Пилат Аңаа: «Мээң-биле чугаалажыр хөңнүң чогул бе? Сени хере шаап каар-даа эргениң база Сени салып чорудуптар-даа эргениң Менде барын бил-безиң ол бе?» — дээн. ¹¹Иисус: «Өрүтен силерге бербээн болза, силерге Мээң бажым билер кандыг-даа эрге турбас ийик. Ынчангаш кым Мени силерге садыпкан ийик, ол кижиниң бачыды улуг болур» — деп харыылаан. ¹²Ону дыңнаан ояар, Пилат Иисусту хостап салыптар дээш кызыдып эгелээн. Ынчалза-даа иудейлер алгыржып-ла турганнар: «Ону хостап салыптар болзуңарза, силер императорнун өңнүү эвес-тир силер. Бодун „Хаан мен“ деп турар кижиги бүрүзү — императорга удур тура халаан кижиги-дир!» ¹³Пилат ол сөстөрни дыңнап кааш, Иисусту дашкаар үндүртү бергеш, «Даш бедигээш» азы еврей дылда «Гаввафа» дээр черде шииткел олудунга олуруп алган. ¹⁴Ынчан хосталыышкын байырлалының бүдүүзү, дүш үези турган. Пилат иудейлерге: «Силерниң хааныңар бо-дур!» — дээн. ¹⁵Олар: «Ооңарны ырадыңар! Ырадыңар! Ону хере шавыңар!» — деп алгыржы бергеннер. Пилат оларга: «Силерниң хааныңарны хере шавар кижиги мен бе?» — дээн. Бурганның дээди бараалгакчылары: «Императордан өске хаан бисте чок» — деп харыылааннар. ¹⁶Пилат ынчан Ону хере шавары-биле ам-на оларга хүлээдип берген. Шериглер Иисусту алгаш барганнар.

Иисусту хере шаап шаажылааны

(Мф. 27:32-44; Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-43)

¹⁷Иисус хоорайдан Бодунун белдир-кресин чүктеп үнгеш, «Баш сөөгү» азы еврей дылда «Голгофа» дээр черге чедип келген. ¹⁸Шериглер Ону анаа белдир-креске хере шаап кааннар. Иисус-биле кады өске ийи кижини база — Ону ортузунга, а оларны Ооң ол-бо талазынга хере шаап каан турган. ¹⁹Пилат самбырага бижик бижиткеш, белдир-креске быжыглазын деп дужааган. Ында: «Назареттен Иисус — иудей хаан» — деп бижээн болган. ²⁰Ол бижикти дыка хөй иудейлер номчаан, чүгө дээрге Иисусту хере шапкан чер хоорайдан ырак эвес турган кадында, үш аңгы: еврей, латин, грек дылдарда бижээн болган. ²¹Иудеяның Бурганның дээди бараалгакчылары Пилатка: «„Иудей хаан“ — деп эвес, а „Ол иудей хаан мен деп адаттыңан“ — деп

бижиңер» — дишкеннер. ²²Пилат: «Мен бижиир дээн чүүлүмнү бижим» — деп харыылаан.

²³Иисусту хере шапкан соонда, шериглер Ооң даштыкы хевин ап алгаш, шериглерниң саны-биле дөрт кезекке үлежип алганнар. Ол ышкаш иштики хевин база ап алганнар. А иштики хевин даарашкы чокка, бүдүнү-биле аргаан болган. ²⁴Ынчангаш бот-боттарынга: «Ону ора сокпаалы, ооң орнунга кымныы болур эвес деп, даштар октап, төлгелээли» — дишкеннер. («Мээң даштыкы хевимни аразында үлежип алганнар, Мээң хевим ужун даштар октап, төлгелээннер»^a — дээн Бижилгениң сөстери боттаныр ужурлуг турган.) Шериглер ону ол олчаан күүсеткеннер.

²⁵Иисустун белдир-кресиниң чанынга Ооң авазы, авазының дунмазы, Клеопаның кадайы болур Мария болгаш Мария Магдалина олар турган. ²⁶Иисус авазын база ооң чанынга турган Бодунун ынак өөреникчизин көрүп кааш, авазынга: «Силерниң оглуңар бо-дур, авай!» — дээн. ²⁷А өөреникчизинге: «Сээң аваң бо-дур!» — дээн. Оон бээр-ле демги өөреникчи Марияны бажыңыга тургузуп алган.

Иисустун өлүмү

(Мф. 27:45-56; Мк. 15:33-41; Лк. 23:44-49)

²⁸Бүгү чүве ам боттанганын билер болгаш, Иисус Бижилге бүрүнү-биле чогул бүтсүн дээш: «Суксаарымны!» — дээн. ²⁹Ол черге ажыг араганы долдур куткан сава турган. Шериглер суг синирер губканы арага-биле өттүргеш, шиш өргөн бажыңга кедиргеш, Ооң эрнинге чедире бергеннер^b. ³⁰Иисус араганы ижипкеш: «Боттаны берди!» — дээн. Оон Ооң амы-тыны үстү бээрге, бажы халаш дээн.

³¹Ол хүн амыр-дыш хүнүңгө белеткел хүнү болган. Өлүг мага-боттар амыр-дыш хүнүңдө белдир-крестерге астынып артарын иудейлер күзевээннер, артында-ла ол амыр-дыш хүнүңдө эн улуг байырлал эртер турган. Ынчангаш олар шаажылаттырганнарның чодаларын сый шапкылааш, мага-боттарын белдир-крестерден дүжүрүп алырын Пилаттан дилээннер. ³²Шериглер чеде бергеш, баштай Ооң-биле кады хере шаптырткан бир кижиниң, оон өскезиниң чодаларын сый шаапканнар. ³³А Иисуска чеде бээрге, Ол дем-не өлүп калган болган, ынчангаш олар Ооң чодаларын сый шаппайн барганнар. ³⁴Ынчалза-даа шериглерниң бирээзи чыда-биле Ооң быктын өттүр шанчыптарга, балыгдан хан биле суг төктү берген. (³⁵Ол бүгүнү суглуг караа-биле

^a Ыд. ыр. 21:19. ^b Ыд. ыр. 68:22.

көрген кижиге, силерни бүзүрөзүңүздү дээш, чугаалап турары бо. Ооң херечилели алыс шынныгы, шынын чугаалаанын ол билер. ³⁶ Бижилгениң: «Ооң чангыс-даа сөөгү сый шаптырбас болур»^а — дээн сөстери ынчаар чогуу бүткени ол. ³⁷ А Бижилгениң өске черинде мынча деп турар: «Олар өттүр шанчып алганы ол Кижиге көөрлөр».)^б

Иисусту орнукуштуканы

(Мф. 27:57-61; Мк. 15:42-47; Лк. 23:50-56)

³⁸ Иисустуң өөреникчизи болур, ынчалза-даа иудей эрге-чагыргадан корткаш, оозун чажырап чораан Аримафея чурттуг Иосиф дээрзи ооң соонда Пилаттан Иисустуң мага-бодун дүжүрүп алыр чөпшээрел дилээн. Пилат чөпшээрээрге, Иосиф баргаш, Ооң мага-бодун алгаш барган. ³⁹ Иисуска бир-ле катап дүне кээп чораан Никодим база чедип келгеш, үжөн кил хире деңзилиг смирна биле алоэ холуксаазы чаагай чыттыгы үс эккелген. ⁴⁰ Олар оон Иисустуң мага-бодун алгаш, иудейлерниң өлгөн кижиге орнукушудар чаңчылы ёзуугаар, Ону чаагай чыттыгы үс сиңирген чуга пөс шывыглар-биле ораап кааннар. ⁴¹ Ооң хере шаптырган черинге сесерлик турган, а ол сесерликке ам дээррезинде кымны-даа ажаваан чаа чевег-куй турган. ⁴² Амыр-дыш хүнүнүң бүдүүзү боорга, куй база чоок боорга, Иисусту аңаа ажаап кааннар.

Иисустуң катап дирилгени

(Мф. 28:1-10; Мк. 16:1-8; Лк. 24:1-12)

20 ¹ Улуг-хүн эртенинде, ам-даа карангы турда, Мария Магдалина чевег-куйга чедип келгеш, көөрге, куй аксы дуглаан дашты чайладыр чууп каан болган. ² Ол маңнап чоруткаш, Симон Пётрға база Иисустуң ынак турганы өске өөреникчиге баргаш, оларга: «Дээргини чевег-куйдан алгаш барып-тырлар! Ону ам кайда салганын билбес-тир бис» — дээн.

³ Пётр биле өске өөреникчиге доп-дораан чевег-куйге чорупканнар. ⁴ Олар иелээн маңнажыпканнар, ынчалза-даа өске өөреникчиге Пётрдан дүрген чүгүрген болгаш, чевег-куйга баштай четкен. ⁵ Ол доңгайып бакылааш, чыткан шывыгларны көрүп каан, ынчалза-даа чевег-куйге кирбээн. ⁶ Ооң соон дарый Симон Пётр маңнап келген. Ол дораан-на чевег-куйге киргеш, чүгле чыткан шывыгларны ⁷ база Ооң бажынга чораан орнукушудулга аржыылын көрүп каан. Аржыылды

^а Хост. 12:46. ^б Зах. 12:10.

шывыглар-биле кады эвес, а дүргеш, ангы черде салып каан чыткан. ⁸ Баштай маңнап келген өске өөреникчиге база ынчан чевег-куйге кирип келген. Ол бүгү чүвени көргеш, бүзүрей берген. ⁹ (Ынчалза-даа Христостуң өлүглерден катап дирлир ужурлуун чугаалаан Бижилгени олар ам-даа билбейн турганнар.) ¹⁰ Өөреникчилер оон чана бергеннер.

Иисустуң Мария Магдалинага көзүлгени

(Мф. 16:9-11)

¹¹ А Мария чевег-куй даштынга ыглап турган. Ыглавышаан, ол чевег-куйге доңгайып бакылапкаш, ¹² Иисустуң мага-боду чыткан черде — бирээзи Ооң бажынын, а өскези буттарынын орнунда олурар — дээрниң ак хептиг ийи төлээзин көрүп каан. ¹³ Олар оон: «Дуңмай, чүге ыглап тур сен?» — деп айтырганнар. Мария оларга: «Мээң Дээргимни алгаш барып-тырлар. Ону ам кайда салганын билбес-тир мен» — деп харыылаан.

¹⁴ Ол ынча дээш, хая көрүнгеш, бодунуң мурнунда Иисустуң турарын көрүп каан. Ынчалза-даа ол Ону танываан. ¹⁵ А Иисус аңаа: «Дуңмакым! Чүге ыгладың? Кымны дилеп чор сен?» — дээн. Айтырыг салган кижиге сесерлик ажаакчызы-дыр деп бодааш, Мария аңаа: «Хайырааты! Ону аппарат болзунарза, кайда салганынарны чугааланар, мен баргаш, Ону ап алыын» — дээн. ¹⁶ Иисус аңаа: «Мария!» — дээн. Оозу хая көрүнгеш, Иисуска еврейлеп: «Раввун!» — дээн. («Башкы» дээни ол.) ¹⁷ Иисус аңаа чугаалап-тыр: «Мени тутпайн көр! Мен ам-даа Адамче өрү көдүрлүп үнмээн-дир мен. Харын Мээң улузумга баргаш, мынча деп көр: „Мээң база силерниң Адавысче, Мээң база силерниң Бурганывысче өрү көдүрлүп үнерим бо-дур“». ¹⁸ Мария Магдалина өөреникчилерге чеде бергеш, оларга: «Дээргини көрдүм!» — дээн. Оон Иисустуң чүнү чугаалаанын оларга дамчыткан.

Иисустуң өөреникчилеринге кээп көзүлгени

(Мф. 28:16-20; Мк. 16:14-18; Лк. 24:36-49)

¹⁹ Улуг-хүннүң кежээзинде Иисустуң өөреникчилери чыылгаш, иудейлерден сестип, эжиктерин хаап алгылаан олурда, Ол кирип келген. Иисус оларның мурнунга туруп алгаш: «Амыргын-на бе!» — дээн. ²⁰ Ынча дээш, Ол Бодунуң холдарын болгаш быктын оларга көргүскен. Дээрги-Чаяакчыны көрүп кааш, өөреникчилери аажок өөрээннер. ²¹ Иисус оларга: «Амыргын-на бе! — деп катаптаан. — Адамның Мени айбылап чорутканы дег, Мен силерни база ынчалдыр айбылап

чорудуп тур мен». ²² Иисус ол сөстөрни чугаалааш, оларже тыныпкаш: «Ыдыктыг Сүлдени хүлээп алыңар!» ²³ Кымның бачыттарын өршээр силер, ооң бачыттары өршээттинген болур, а кымныын өршээвес силер, ооң бачыттары хевээр арткан болур» — дээн.

Иисус болгаш Фома

²⁴ Ынчалза-даа, Иисус кээп турда, он ийи элчинниң бирээзи, Ийис деп шола ады база бар Фома олар-биле кады турбаан чүве-дир. ²⁵ Өске өөреникчилер анаа: «Бис Дээрги-Чаяакчыны көрдүвүс!» — дээн. Ынчан ол: «Ооң холдарында кадаглардан балыгларны көрбөөн шаамда, ол балыгларга салаамны дээспээн шаамда, а Ооң быктында балыынга холумну дээспээн шаамда, бүзүревес мен!» — деп харыылаан.

²⁶ Чеди хонган соонда, Ооң өөреникчилери, а Фома база олар-биле кады, бажыңга чыгып келгеннер. Эжикти дээктеп каан турда, Иисус кирип келгеш, оларның мурнунга туруп алгаш: «Амыргын-на бе!» — дээн. ²⁷ Оон Фомага: «Салаанны бээр сун. Мээн холдарым бо-дур, көр даан. Холунну бээр сунгаш, быктымда балыгга дегзип көр. Чигзинериң соксат! Харын бүзүре» — дээн. ²⁸ Фома Аңаа чүгле: «Мээн Дээрги-Чаяакчым болгаш Бурганым!» — дээринге өй болган. ²⁹ Иисус анаа: «Сен Мени көргеш, ам-на бүзүрей бердин. А Мени көрбөезе-даа, Меңээ бүзүрөөннер — амыр-чыргалдыг» — дээн.

³⁰ Иисус Бодунуң өөреникчилериниң мурнунга бо номда биживээн оон-даа өске дыка хөй кайгамчык чүүлдерни кылган. ³¹ Иисус — Бурганның Оглу, Христос дээрзинге силерни бүзүрезин дээш база Анаа бүзүрөөниң ачызында амыдыралды алырыңар дээш, бо номда кириген бүгү чүүлдү бижээн.

Тивериада хөлдүң эриинге

21 ¹ Иисус оон соонда Бодунуң өөреникчилеринге Тивериада хөлдүң эриинге база катап кээп көзүлгеш барган. Ол мынчаар болган. ² Симон Пётр, Ийис деп шола аттыг Фома, Галилеяның Кана чурттуг Нафанаил, Зеведейниң оолдары болгаш Ооң өске ийи өөреникчизи шупту кады чыгып келген турган. ³ Симон Пётр оларга: «Балыктапкаш кээйн» — дээн. Артканнары анаа: «Бис база сээң-биле баар бис» — дээннер. Олар чорупкаш, хемеге олурупканнар, ынчалза-даа ол дүне чүнү-даа тутпааннар. ⁴ А даң адып келгенде, эрик кыдыында Иисус бо турган. Ынчалза-даа өөреникчилери Иисус ол-дур деп танывааннар. ⁵ Иисус олардан: «Балыкчылар! Че чүл, чиптер балыыңар бар бе?» — деп айтырган. Олар Анаа: «Куруг бис» — деп

харыылааннар. ⁶ Ол ынчан: «Четкинерни хемениң оң талазынче киир октаптыңар, оон тудуп алыр силер» — дээн. Олар киир октапкаш, туттунган балыктың хөйүнден четкизин ушта тыртып чадааннар. ⁷ Иисустуң ынак өөреникчизи ынчан Пётрга: «Дээрги-Чаяакчы ол-дур!» — дээн. Дээрги-Чаяакчы ол-дур деп дыңнап кааш, Симон Пётр даштыкы хевин куржандыр шарып алгаш (чүге дээрге ол ырыктааштыг турган), хөлче шурай берген. ⁸ А өске өөреникчилер балыктыг четкизин сөөртпүшаан, эрикче хемелиг эжиндирип чорупканнар. Олар эриктен шоолуг ырак эвес, чүс метр хире черге чорааннар.

⁹ Эрикче үнүп келгеш, кыпсып каан отту болгаш ынаар салып каан балыкты база ооң чанында хлебти көрүп кааннар. ¹⁰ Иисус оларга: «Ам чаа туткан балыыңардан каштан эккелиңер» — дээн. ¹¹ Симон Пётр баргаш, чүс бежен үш санныг улуг балыктар-биле долдунган четкизин эрикче үндүр сөөртүп келген. Балык ынча хөй-даа болза, четки орулбаан! ¹² Иисус оларга: «Бээр кээп, чемнениңер» — дээн. Өөреникчилериниң аразындан кым-даа Оон: «Сен кым сен?» — деп айтырырындан дидинмээн. Ол — Дээрги-Чаяакчы-дыр деп, олар шупту билип кааннар. ¹³ Иисус чоокшулап келгеш, хлебти, оон балыкты алгаш, оларга үлеп берген. ¹⁴ Бодунуң өлүглерден катап дилгениниң соонда, Иисустуң өөреникчилеринге үшкү удаа кээп көзүлгени ол болган.

Иисус болгаш Пётр

¹⁵ Олар чемненип каапканда, Иисус Симон Пётрга мынча дээн: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ өскелерден артык ынак сен бе?» Пётр Анаа: «Ындыг ийин, Дээрги-Чаяакчы. Сеңээ ынаамны билир-ле болгай сен» — деп харыылаан. Иисус анаа: «Мээн хураганнарымны карактап чор» — дээн. ¹⁶ Оон өске удаада Ол Пётрдан: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ ынак сен бе?» — деп база катап айтырган. Пётр Анаа: «Ындыг ийин, Дээрги-Чаяакчы. Сеңээ ынаамны билир-ле болгай сен» — деп харыылаан. Иисус анаа: «Мээн хойларымче сагыш салып көр» — дээн. ¹⁷ Оон Иисус үшкү удаа анаа: «Иоанның оглу, Симон! Сен Меңээ ынак сен бе?» — дээн. «Меңээ ынак сен бе?» — деп, оон үшкү удаа айтырган дээш, Пётр мунгарай бергеш: «Дээрги-Чаяакчы! Сен бүгү чүвени билир сен. Сеңээ ынаамны-даа билир сен» — деп харыылаан. Иисус анаа мынча дээн: «Мээн хойларымны кадарып чор. ¹⁸ Алыс шынны сеңээ чугаалап тур мен: сен аныак шаанда куруңу бодун куржаттыңаш, туралаан-на чериңче чоруптар турдуң. А кырый бээр болзунза, холдарыңны чада сунуптарыңга, өске кижиге куруңу

куржап бээр болгаш сээң чоруксаваан чериңче аппаар». ¹⁹(Пётрнуң кандыг өлүм-биле Бурганны алдаржыдарын угаадыр дээш, Иисус ону чугаалаан чүве-дир.) Ону чугаалааш, Ол Пётрга: «Мени эдерип чорувут!» – дээн. ²⁰Пётр хая көрүнгөш, Иисустуң ынак өөреникчизиниң ооң соондан бар чыдарын көрүп каан. Кежээки чем үезинде Иисусче ээккеш: «Дээрги, Силерни кым садыптар-дыр?» – дээн өөреникчи ол болган. ²¹Ону көрүп кааш, Пётр Иисустан: «Дээрги-Чаяакчы! Ооң-биле чүү болурул?» – деп айтырган. ²²Иисус аңаа мынча дээн: «Мээң ээп кээримге чедир-даа ооң дириг чоруурун күзээр болзумза, сеңээ ол кандыг хамаарылгалыг чүвөл? Сен Мени эдерип чорувут!» ²³Ынчангаш ол өөреникчи өлбес-тир дээн чугаа-соот бүзүрөөннерниң аразыңга тарай берген. Ынчалза-даа Иисус аңаа: «Өлбес сен» – дивээн, а чүгле мынча дээн: «Ээп кээримге чедир-даа ооң дириг чоруурун күзээр болзумза, сеңээ ол кандыг хамаарылгалыг чүвөл?»

²⁴Ол дугайында херечилээн болгаш ол бүгүнү бижээн өөреникчи ол болган. Ооң херечилели алыс шынныг дээрзин билир бис. ²⁵Иисус өске-даа хөй ажыл-херектерни кылган. Ол бүгүнүң дугайында тодаралдып бижиир дээр болза, бижиттинген номнарны бүгү делегейге-даа сыңыраы болдунмас деп бодаар мен.